

Norges
nasjonalparker

01/06/2021

Besøksstrategi for Jostedalsbreen nasjonalpark

Høringsutkast

Innhald

1 Innleiing	4
1.1 Føremål	6
1.2 Kort om rammeverk	7
2 Kunnskapsgrunnlaget	10
2.1 Sårbare naturverdiar	11
2.1.1 Sårbare kvartærgeologiske førekomstar	11
2.1.2 Sårbare vegetasjon.....	15
2.1.3 Dyreliv	17
2.2 Reiselivet	19
2.2.1 Organisering av reiselivet kring Jostedalsbreen.....	20
2.2.2 Reiselivet kring Jostedalsbreen: Strategiar og målsettingar	22
2.2.3 Jostedalsbreen som turistattraksjon.....	23
2.2.4 Besøkssentera.....	24
2.3 Den besøkande	27
2.3.1 Tal besøkande og konsentrasjonar av besøkande.....	29
2.3.2 Kven er dei besøkande?	31
2.3.3 Brukargruppene sin praksis	34
2.4 Anna relevant kunnskap	38
2.5 Samanstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen	38
2.5.1 Tiltak for styrking av verneføremåla	40
2.5.2 Tiltak som kan betre tilhøva for reiselivet og dei besøkande	42
3 Mål og strategiske grep	43
3.1 Mål med besøksforvaltninga	43
3.2 Strategiske grep.....	44
4 Kommunikasjonsplan	46
4.1 Bakgrunn	46
4.2 Mål for kommunikasjon	47
4.3 Målgrupper.....	47

4.4	Bodskap	48
4.5	Kanalar	48
4.6	Korleis kommunisere med målgruppene.....	50
4.6.1	Gjesten	50
4.6.2	Reiselivet	51
4.6.3	Lokalbefolkning.....	51
4.7	Kommunikasjonsplan – tiltak 2021 - 2022	51
5	Innfallsportar	52
5.1	Tiltak på innfallsportane	53
5.1.1	Innfallsportar med trong for mindre tiltak.....	56
5.1.2	Innfallsportar med trong for større tiltak	60
5.1.3	Frittstående startpunkt	64
5.2	Tiltaksplan.....	68

1 Innleiing

Jostedalsbreen, med brearmar som Bøyabreen, Briksdalsbreen, Kjenndalsbreen, Nigardsbreen og Supphellebreen, trekte mange turistar til området då turistane byrja å kome til Norge på 1800-talet. Dei mange tilreisande som kom inn fjordane og ønskte å oppleve bratte fjell, høge fossar og ville brear gav grunnlag for etablering av mange reiselivsverksemdar i bygdene rundt breen.

Jostedalsbreen har lenge vore den mest besøkte breen i Norge og er i dag truleg den mest besøkte nasjonalparken i landet. Dei mange besøkande gjev gode mogelegheiter for lokal verdiskaping, men kan og gje utfordringar for ivaretaking av naturverdiar, kulturverdiar, lokalsamfunn og klima.

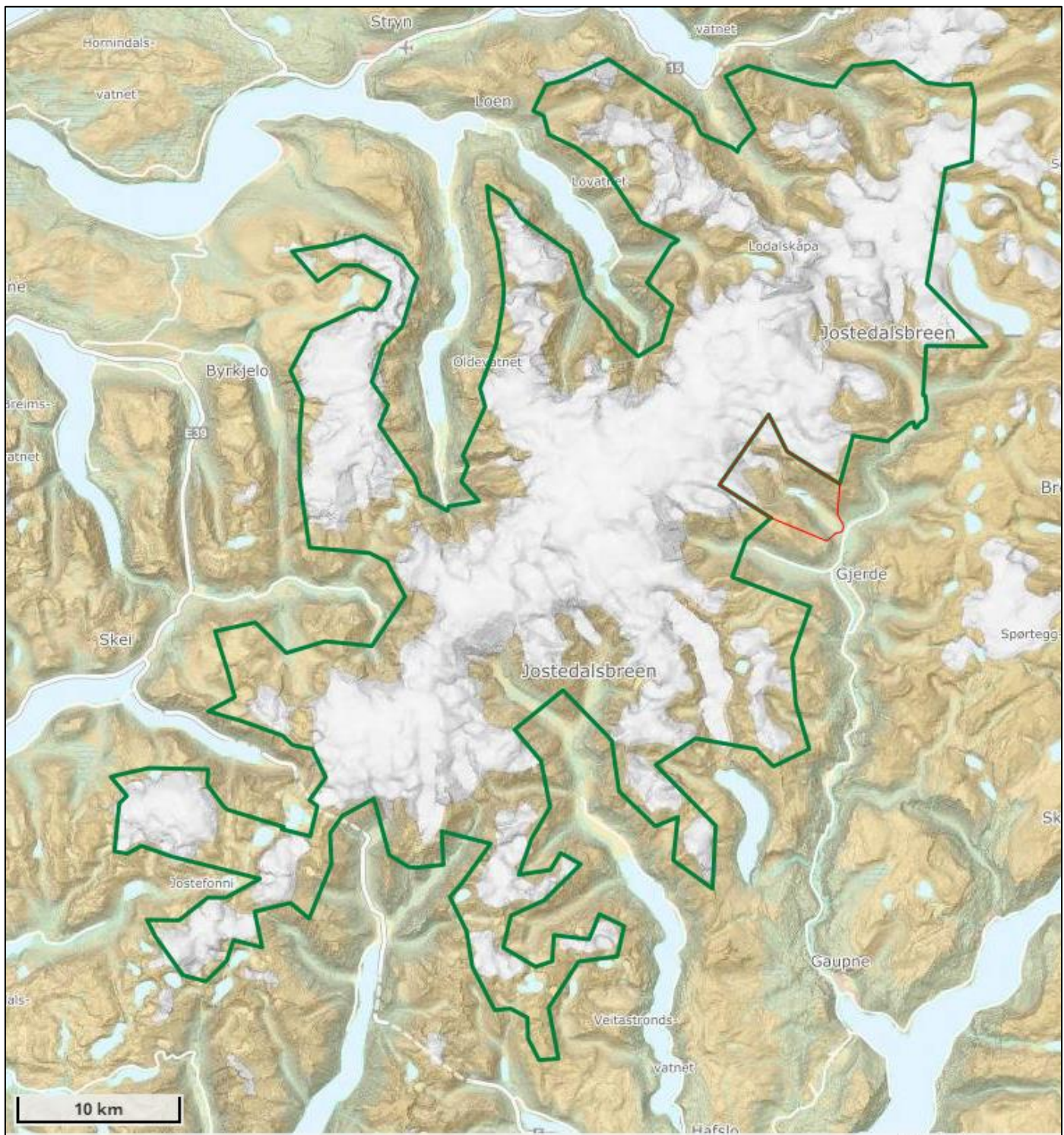
Jostedalsbreen nasjonalpark har store verneverdiar knytt til geologi, landskap, flora, fauna og kulturminne. Tradisjonelt friluftsliv som krev lite teknisk tilrettelegging er og ein del av verneføremålet.

Dei seinare åra har Jostedalsbreen minka og dei fleste brearmene trekt seg attende og blitt brattare og farlegare. Dette gjev nye utfordringar og endringar i rammevilkåra for besøkande og næringsdrivande rundt breen.

Besøksstrategien er utforma av Jostedalsbreen nasjonalparkstyre som eit verktøy for å forvalte verneområda på ein strategisk god måte. Den skisserer ein plan for tilrettelegging og styring av ferdsel, kunnskapsformidling og informasjon til dei besøkande.

Med besøksstrategien skal vi prøve å finne balanse mellom å ta vare på verneverdiane, gje gode opplevingar for besøkande og leggje til rette for lokal verdiskaping.

Besøksstrategien for Jostedalsbreen nasjonalpark skal vere eit vedlegg til *Forvaltningsplan for Jostedalsbreen nasjonalpark*, som er under revidering.

Figur 1 Kart over Jostedalsbreen NP markert i grønt. Nigardsbreen naturreservat markert i raudt. Kartdata henta frå Fylkesatlas / Norge Digitalt.

1.1 Føremål

I den vedtekne prosjektplanen står fylgjande målsetjingar for besøksstrategien:

- Å ta vare på naturverdiane i nasjonalparken og i randområda
- Å gje alle dei besøkande ei betre naturoppleving
- Å bidra til auka verdiskaping i bygdene rundt breen

Nasjonalparkforvaltninga si primær oppgåve er å forvalte nasjonalparken for å ivareta naturverdiane på lang sikt. Samstundes skal besøksforvaltninga leggje til rette for og styre bruken av verneområdet, slik at opplevinga for dei besøkande og den lokale verdiskapinga vert størst mogeleg, forståinga for vernet vert auka og verneverdiane vert tekne vare på. Dersom det er motstridande målsetjingar mellom ivaretaking av verneverdiane, tilrettelegging for besøkande og lokal verdiskaping, skal ivaretaking av verneverdiane leggjast størst vekt på.

Jostedalsbreen nasjonalpark er eit av verneområda som i seg sjølv er ei merkevare og ein attraksjon, med fleire kjende destinasjonar innanfor vernegrensa.

For Jostedalsbreen nasjonalpark, som eit av verneområda med stort besøkstrykk, er det eigne, spesifikke forvaltningsutfordringar knytt til tilreisande og næringslivet sine ønskjer om bruk av verneområdet med tilhøyrande randområde (sjå fig. 2).

Besøksstrategien skal vere eit verktøy for å prioritere naudsynte tiltak for å ivareta verneverdiane i nasjonalparken, samstundes som ein legg til rette for verdiskaping i lokalsamfunna rundt.

Figur 2 Randområda kring Jostedalbreen nasjonalpark i stipla linje. Både verneområdet og randsona rundt utgjer interesseområdet for besøksstrategien. Kartdata henta frå Fylkesatlas / Norge Digitalt.

1.2 Kort om rammeverk

Vernevedtaket, verneforskrifta, naturmangfaldlova, forvaltningsplanen og vedtektene for Jostedalbreen nasjonalparkstyre legg rammer for besøksstrategien og dei tiltak som følgjer av den.

Kongeleg resolusjon (vernevedtaket)

Her finn ein rammer for lovleg aktivitet og tiltak innanfor verneområdet. Gjennom vernevedtaket er det gjort ei avveging mellom verneinteresser og andre interesser. Ved trong for utdjuing av verneforskrifta og tolking av denne er vernevedtaket ei sentral kjelde.

Verneforskrift

Verneforskrifta er det regelverket som er mest konkret og styrande for besøksstrategien. Forskrifta legg klare føringar for kva som kan gjennomførast i nasjonalparken. Den gjev klare restriksjonar for byggjeaktivitet og andre inngrep. Det er klare restriksjonar på motorferdsel i nasjonalparken. Føremålsparagrafen er førande for besøksstrategien.

Føremålet med nasjonalparken er:

- *Å verne eit stort, variert og verdfullt breområde med tilhøyrande område frå lågland til høg fjell, med plante- og dyreliv og geologiske førekomstar i naturleg eller i det vesentlege naturleg tilstand.*
- *Å gje høve til naturoppleving gjennom utøving av tradisjonelt friluftsliv som er lite avhengig av teknisk tilrettelegging*
- *Å verne om kulturminne og kulturlandskap.*

Naturmangfaldlova (nml)

Naturmangfaldlova er den overordna lova om forvaltning av mangfaldet i naturen. Føremålsparagrafen har eit grunnleggjande prinsipp som har verknad for besøksstrategien:

§ 1. (lovens formål)

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

I tillegg skal miljørettsprinsippa i nml §§ 8 – 12 leggjast til grunn ved handsaming av saker etter dei spesifiserte dispensasjonsbestemmingane i verneforskrifta, og etter den generelle dispensasjonsbestemminga i § 48 Naturmangfaldlova. Kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet, økosystemtilnærming og samla belastning, at kostnader ved miljøforringing skal berast av tiltakshavar og miljøforsvarlege teknikkar og driftsmetodar (jf. nml §§ 7 – 12) er viktige rettesnorer for vurdering av aktuelle tiltak og aktivitet i verneområda. I besøksstrategien er slike vurderingar og knytt opp til konkrete sårbarheitsvurderingar ved dei innfallsportane der det er vurdert som relevant.

Forvaltningsplan for Jostedalbreen nasjonalpark

Forvaltningsplanen gir føringar for korleis verneforskrifta skal tolkast og praktiserast og er eit hjelpemiddel for å sikre ei heilskapleg forvaltning. Forvaltningsplanen trekkjer opp retningslinjer for handsaming av brukarinteressene i nasjonalparken. Jostedalbreen nasjonalpark sin forvaltningsplan er frå 1994. Arbeidet med revidering av planen skjer parallelt med arbeidet med besøksstrategien. Besøksstrategien skal vere eit vedlegg til forvaltningsplanen.

Vedtekter for Jostedalsbreen nasjonalparkstyre

I *Vedtekter for Jostedalsbreen nasjonalparkstyre* står følgjande om verdiskaping og besøksforvaltning:

Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdets potensial for verdiskaping utnyttes innenfor rammen av verneforskriften og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanen som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrig reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter.

Stillingsbeskrivelsen for nasjonalparkforvaltere presiserer at det er verneforskrifta og naturmangfoldlova som skal liggje til grunn for deira arbeid og det dei legg fram for nasjonalparkstyret.

Veileder for besøksforvaltning

Nasjonalparkstyret har i tillegg lagt Miljødirektoratet sin digitale rettleiar for besøksforvaltning og Designmanual for Norges nasjonalparker til grunn for arbeidet med besøksstrategi.

FNs berekraftsmål

FNs berekraftsmål er verda sin felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, kjempe mot ulikskap og stoppe klimaendringane innan 2030. Berekraftsmåla ligg som premiss for alt arbeid som vert gjort i miljøforvaltninga, også besøksforvaltning i og kring verneområda våre. Verneområda bidreg sterkt til Noreg si oppfyljing av FN sine berekraftsmål. Nokre av berekraftsmåla er særleg aktuelle for Jostedalsbreen nasjonalpark og må takast omsyn til ved utforming av ein besøksstrategi. Til dømes omhandlar berekraftsmål nr. 15 livet på land. Under kvart berekraftsmål er det laga fleire meir konkrete delmål, nokre av desse er særleg aktuelle for Jostedalsbreen nasjonalpark, sjå tabell under.

Tabell 1: FNs berekraftsmål: Delmål som er særleg aktuelle for Jostedalsbreen nasjonalpark.

Delmål 15.4: Innan 2030 bevare økosystem i fjellområde, inkludert det biologiske mangfaldet der, slik at dei skal bli betre i stand til å yte viktige bidrag til ei berekraftig utvikling.

Delmål 15.5: Setje i verk omgåande tiltak for å redusere øydelegginga av habitat, stanse tap av biologisk mangfald og innan 2020 verne truga artar og hindre at dei dør ut.

Delmål 15.8: Innan 2020 innføre tiltak for å unngå innføring og spreining av framande artar og for å redusere påverknaden frå framande artar på land- og vassbaserte økosystem i vesentleg grad, og dessutan kontrollere eller utrydde prioriterte framande artar.

Alle tiltak som vert gjennomført som ein del av besøksforvaltninga i Jostedalsbreen nasjonalpark må planleggjast og gjennomførast på ein måte som er i tråd med desse berekraftsmåla.

2 Kunnskapsgrunnlaget

Jostedalsbreen er den største isbreen på fastlandet i Europa. Breen er omgjeve av eit mektig landskap med store kontrastar innanfor korte avstandar. Breesituasjonen er dynamisk og endrar seg etter endringar i klima, noko som gjer Jostedalsbreen og området rundt til eit naturlaboratorium av stor interesse for forskarar frå inn og utland.

I Jostedalsbreområdet finn ein store kvartærgeologiske verneverdiar, som til dømes Fåbergstølsgrandane med den største aktive breelvsletta (sanduren) i landet og Bødalen med sine karakteristiske ende- og sidemorenar. Mange av dei nasjonale verneverdiane for naturvern og friluftsliv ligg i sjølve storleiken på området, og i at store delar av området er urørd natur. Det ligg og store verdiar i kulturlandskapet og i kulturminne. Fleire verna vassdrag har sitt utspring i nasjonalparken, som Strynevassdaget, Loenvassdraget, Oldenvassdraget, Gaularvassdraget og Sogndalselvi.

Ein viktig føresetnad for arbeidet med ein besøksstrategi er å skaffe god nok kunnskap om kor sårbare område er for bruk. Kunnskapen må vere av ein kvalitet som gjev informasjon om korleis områda kan brukast og om bruken må endrast i tid eller rom. I samband med utarbeidinga av besøksstrategien er det samla inn mykje ny kunnskap om brukarar, ferdsel og tilrettelegging. Det er og gjort analysar av sårbarheit for ferdsel i fleire delområde, sjå kjeldelista og nasjonalparkstyret sine nettsider for ein oversikt over tilgjengelege rapportar.

Klimaendringane og endra bruk av kulturlandskapet gjer at situasjonen for fleire artar og naturtypar i og rundt nasjonalparken er endra mykje dei siste 20-30 åra. Kunnskap om naturkvalitetar og kulturminne har til ein viss grad blitt supplert og oppdatert sidan vernevedtaket, men her er truleg store kunnskapshol. Nokre undersøkingar er likevel gjennomført, m.a. undersøking av hekkefuglfaunaen i nokre stølsdalar i Stryn, samt kartlegging av naturtypar, såkalla NiN-kartleggingar (*Natur i Norge*), i nokre delområde. På naturbase.no kan ein få oversikt over kvar kartleggingar er gjennomført. Endringar i klima og brearmar som trekkjer seg tilbake har og gjeve utfordringar for mange brukarar av Jostedalsbreen. Fleire av brearmene har vorte brattare, farlegare og vanskeleg tilgjengeleg, både for friluftsfolk på langtur og turistar som ynskjer kortare guida Breturar. Oppleving av spesiell natur og breoppleving er dei viktigaste grunnane for at folk oppsøker Jostedalsbreen nasjonalpark. Med bresmeltinga som no skjer, og det faktum at brearmar trekkjer seg raskt attende, er slik sett ei utfordring for forvaltninga. Om

brefronten ikkje lenger vert synleg frå viktige turiststader, vil det kunne endre reislivsmønsteret rundt Jostedalbreen.

Målsetjingar og strategiske val i besøksstrategien er utforma i møtet mellom dei naturfaglege kunnskapsfelt, kunnskap om dei besøkande og kjennskap til reiseliv og attraksjonar rundt nasjonalparken.

2.1 Sårbare naturverdiar

Store delar av nasjonalparken er dekkja i snø og is, naturverdiane i desse områda er dermed lite sårbar for ferdsel og friluftsliv. Utreiinga av breane har likevel minka mykje sidan nasjonalparken vart oppretta, særleg sidan slutten av 1990-talet. Tilbakegangen av breane har naturleg nok vore størst i dei lågareliggjande breområda, der brearmene har trekt seg mykje attende. Områda der isen har trekt seg attende er ofte dei same dalføra som tilreisande oppsøker for å oppleve breane. Der isen har trekt seg tilbake ligg det mange stader att landformer som morenar, sandurar og liknande. Sandurar og andre landformer som stadig vert endra naturleg av vatn i bevegelse er lite sårbare for ferdsel og friluftsliv. Morenar og andre breavsetjingar på turt land, og vegetasjonen som etter kvart etablerer seg der, er ofte sårbare for ferdsel og friluftsliv.

2.1.1 Sårbare kvartærgeologiske førekomstar

Landskapet kring Jostedalbreen er ikkje statisk. Breframstøytar, tilbaketrekking av breen og smeltevatn har gjennom tidene endra landskapet og forma kvartærgeologiske førekomstar av mange slag. Landskapsformer som er forma i berggrunnen er stort sett lite sårbare for slitasje frå ferdsel og friluftsliv, medan landformer oppbygd av lausmassar ofte vil vere sårbare for slik slitasje. I dei høgareliggjande områda er det stort sett lite lausmassar. Lausmassar finn ein hovudsakleg i dalane kring breane. Dei kjem anten frå isen sin aktivitet (morenar), (bre-)elvane eller frå skred.

Dei mange og varierte morenane rundt Jostedalbreen er eit definerande landskapsinnslag med høg verneverdi og må difor takast godt vare på. Markerte brerandavsetningar frå avsmeltingsperioden etter istida for vel 10 000 år sidan og frå den vesle istida kring år 1750 er eit vanleg landskapstrekk i området. Mange av førekomstane har stor verneverdi, mellom anna i Bødalen, Blåfjellet-Nukenområdet, Fagredalen ved Dvergdsalsstøyle, Krundalen, Haugadalen og i Sogndalsdalen. Særleg fint utforma endemorenar finn vi ved Flatbreen (fig. 3) og i Tverrdalen i Sogndalsdalen.

Figur 3 Flatbreen og den prominente endemorena som syner spor etter den katastrofale tappinga, *jøkulhlaupet*, av brevatnet som er oppdemt av morena i 2004. Foto: Anne Rudsengen/SNO.

Sårbart morenelandskap finn ein i dei fleste dalane inn mot breen. Fleire stader ser ein stiar som går på toppen og langs moreneryggane, noko som lett kan skade moreneryggane. Aukande besøk og trakk i sårbare morenelandskap kan medføre tap av viktige verneverdiar. Dersom bruk av sykkel brer om seg i nasjonalparken vil dette fort kunne føre med seg øydelegging av verdfulle morenelandskap. Karakteristiske morenelandskap med store kvartærgeologiske verneverdiar finn vi mellom anna ved Nigardsbreen, Austerdalen, Krundalen, Bødalen og i Haugadalen. Nigardsbreen er ikkje ein del av Jostedalsbreen nasjonalpark, og vert forvalta av Luster kommune, men er verna som naturreservat, mellom anna for å ta vare på eit dalføre med godt utvikla brerandsone.

Figur 4 Morenerygg i Bergsetdalen med fleire stitrakk, nedsliten vegetasjon og resulterande søkk som forringar både verneverdiane og opplevinga av det sårbare breforlandet. Foto: Anne Rudsengen/SNO.

Klimaendringane som no skjer vil truleg medføre at brearmene smeltar og trekkjer seg attende frå lågareliggjande område, og det betyr at nye morenar ikkje vil bli danna i desse områda i overskodelig framtid. Å ta vare på dei sårbare morenane ved dei mest besøkte innfallsportane er viktig også for besøksnæringa.

Figur 5 Brearmene kring Jostedalbreen trekker seg kraftig attende, her illustrert ved Briksdalsbreen i 2006 og i 2017. Ei anna påfallande endring er den samtidige auka i vegetasjonsdekke på skredura til venstre for brevatnet som fortel om gunstigare tilhøve for vekst. Foto begge bileta: Atle Nesje / NVE sitt fotoarkiv.

Vassdraga i området er sterkt brepåverka, med stor sommarvassføring, lita vintervassføring og stor materialtransport. Ein finn difor mange godt utvikla elvepåverka (fluviale) former som delta og sandurar (breeivsletter). Fleire stader finn ein førekomstar av stor verneverdi, som til dømes Erdalen med sine fem definerte sandurar, og Fåbergstølsgrandane, som er den største aktive sanduren på fastlandet i Europa.

Figur 6 Utsnitt av Fåbergstølsgrandane, den største aktive sanduren på fastlands-Europa. Foto: Stein Fossen / Instagram (@steinfossen).

Dei bratte dalsidene kring breen fører til steinskred, steinsprang og snøskred, og store rasmarker er vanlege. Slike stader er ofte tilgangen på næring god, noko som kan gje meir artsrike naturtypar med rikt plante- og dyreliv, mellom anna Lodalen har stor referanseverdi for ulike skredtypar. Mnemosynesommarfuglen er sjeldan og held til i rasmarkane i nasjonalparken på Veitastrond.

Eit innslag som dei siste åra har blitt eit trugsmål mot det urørte landskapet i nasjonalparken er såkalla 'villvardar'. Vardebygging har vorte ein populær aktivitet blant besøkande, men mange er kanskje ikkje bevisste over kva negative konsekvensar dette medfører, spesielt på høgfjellet. Flytting av stein kan endre heilt dei lokale vekstvilkåra for den sårbare vegetasjonen, i tillegg til at dei øydelegg inntrykket av urørd natur og kan leie folk på avvege i fjellet. Villvarding er eit problem mange stader i nasjonalparken, mellom anna i Kjenndalen, Briksdalen og ved Skåla.

2.1.2 Sårbar vegetasjon

Vegetasjonen i Jostedalsbreområdet er prega av store lokalklimatiske variasjonar på grunn av store høgdeskilnader og påverknad frå breane. Faktorar som kor fuktig og bratt det er, substrattypen og vegetasjonstilstand avgjer kor slitesterk vegetasjonen er, og evna den har til gjenvekst. Fleire vegetasjonstypar i nasjonalparken er sårbare for ferdsel og anna påverknad. Dette gjeld særleg myr og blaute parti, morenar, brinkar og bratte skrentar.

Det er per 01.03.2021 gjennomført sårbarheitsvurderingar av ferdselslokalitetar for vegetasjon og dyreliv i tråd med metodikk utarbeidd av NINA ved følgjande stiar/lokalitetar i Jostedalsbreen nasjonalpark:

- Tungestølen – Austerdalen
- Tungestølen – Langedalen
- Krundalen – Tuftebreen
- Briksdalen – Kattanakken
- Melkevoll Bretun – Oldeskaret
- Sunndalen – Sunndalssætra
- Tyva – Skåla
- Haugastøylen – Haugabreen
- Bøyadalen - Brevatnet

Dei sårbare vegetasjonstypene som er funne er typiske mange stader i nasjonalparken. *Myr/fuktige område* og *fuktsig/blauthøl* finst i dei fleste dalane som leier inn mot breen og toler lite trakk før det oppstår slitasje. For å unngå slitasje, og stiar som spreier seg utover i slike fuktige område, er det ei løysing å leggje godt til rette langs éin trasé.

Litt høgare opp i fjellssidene finn vi ofte *bratte skråningar med ustabil substrat, grunnlendt mark* og *brink/bratt skrent* der vegetasjonen blir fort slitent ned. Eit tynt eller heilt manglande jorddekke gjer at det her tek lang tid for vegetasjonen å vekse opp igjen.

Kvartærgeologiske verneverdiar vert ikkje særskilt vurdert i den gjeldande metoden for sårbarheitsvurdering av ferdselslokalitetar. Ofte vil dei verdfulle og sårbare morenane likevel verte registrert som sårbar *brink/bratt skrent* på grunn av sårbar vegetasjon.

Natur i Norge (NiN) er systemet som er utvikla for å kartlegge all variasjon i norsk natur. Naturtypar vert inndelt både i overordna kategoriar, til dømes fjellhei, skogsmark og våtmark, og meir finmaska underkategoriar. Det er mange naturtypar knytt til fjellområda som er på den norske raudlista for naturtypar, sjå *artsdatabanken.no*. Fleire av desse er utbreidd i Jostedalbreen nasjonalpark. Det er i stor grad påverka frå t.d. klimaendringar, luftforureining og endra driftsformer i landbruket som påverkar dei sårbare naturtypane negativt. Ferdsel og friluftsliv kan likevel lokalt vere eit trugsmål for nokre raudlista naturtypar i nasjonalparken, særleg gjeld dette *fosse-eng* (NiN-kode T15) og *fjellhei, leside, tundra* (NiN-kode T3).

Det er per mars 2021 kun fire område i Jostedalbreen nasjonalpark som er basis-kartlagt etter NiN-metoden; Austerdalen, Langedalen i Luster, Sunndalen og Fåbergstølsgrandane. Basiskartlegging inneber arealdekkande kartlegging av delområde i verneområde. I naturbase er det og lagt inn ganske få område med viktige naturtypar innanfor nasjonalparken. Mykje av naturregistreringane frå området er frå før området vart verna. Det er difor mykje som tilseier at kunnskapen om naturtypar og artar i dag er mangelfull. Vurdering av sårbarheit for ferdsel er difor viktig å gjennomføre i alle område der ein planlegg tiltak som kan medføre auka ferdsel og aktivitet.

Figur 7 Parti med innslag av fosse-eng (NiN-kode T3) ved Tverrelva i Sunndalen. Foto: Tor Arne Hauge.

2.1.3 Dyreliv

Fleire artar av rovfugl, mellom anna kongeørn, er registrert i og rundt nasjonalparken . Områda som vert nytta av rovfuglar ligg for det meste utilgjengeleg til og vil vanlegvis i liten grad bli påverka av ferdsel på stiar eller på is og snø. Sårbarheitsvurderingar gjort i nasjonalparken viser generelt at dyrelivet på dei undersøkte stadene ser ut til å vere lite sårbart for ferdsel. Kongeørn og andre rovfuglar hekkar truleg fleire stader i fjellssidene i eller nær parken, forvaltninga må difor vere merksam på at ny aktivitet og ferdsle kan medføre uro i hekketida.

Auka bruk av droneteknologi for å ta bilete og film gjer at det kan bli meir uro også for dyrelivet. Typiske byttedyr vil kunne endre mønster for kvile og næringssøk viss dei stadig trur det er «rovfugl» i lufta. Det er også dokumentert at kongeørn og jaktfalk har blitt skadd ved å angripe dronar, noko som kan skje om dei føler seg truga.

Ein viktig art som er sårbar for ferdsel er villrein, som Norge har eit særleg forvaltningsansvar for. Den austlege delen av nasjonalparken er del av Reinheimen-Breheimen villreinområde. Fjellområda aust for Grovabreen er viktige vinterbeiteområde

for villrein. Den nordvestlege armen av nasjonalparken, rundt Svartebotnen, er eit viktig beiteområde for dyra i Svartebotnen villreinområde (sjå fig. 8).

Ferdsel over Kamperhamrane vil kunne føre til uro i villreinen sitt siste intakte sommarbeiteområde, Rauddalen. NINA rår i frå auka ferdsle av folk langs ruta mellom Sunndalen og Pollfoss.

Søk i Artskart viser tydeleg at områda med flest observasjonar av truga og raudlista artar ofte fell saman med dei områda med mest ferdsel. Ei naturleg årsak til dette kan vere at mange besøkande gjev mange potensielle til å rapportere om observasjonar. Men observasjonar av truga artar nær område med mykje ferdsel gjer at nasjonalparkforvaltninga må gjennomføre fleire kartleggingar før vi veit noko sikkert om kor sårbart dyrelivet er for auka ferdsel og friluftsliv i desse områda.

Lågare fauna er lite undersøkt i nasjonalparken.

Figur 8 Kart over villreinområde markert med svart i og kring Jostedalsbreen nasjonalpark. Kartdata henta frå Fylkesatlas / Norge Digitalt.

2.2 Reiselivet

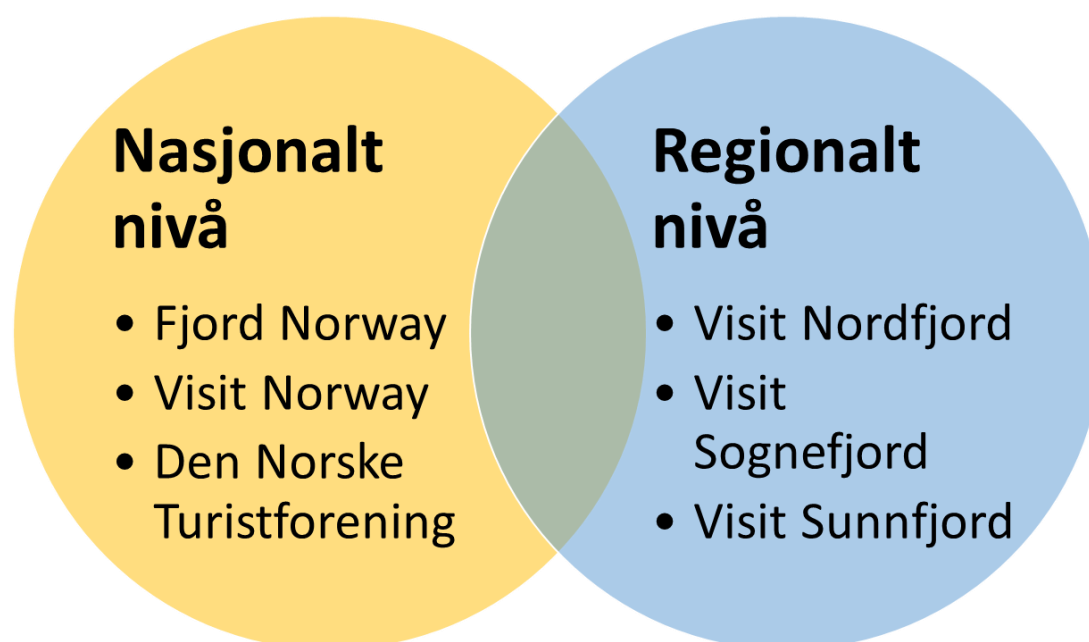
Verneområdeforvaltninga har generelt ikkje økonomi til sjølv å etablere større attraksjonar og opplevingar. I den daglege forvaltninga ligg moglegheita for å bidra til verdiskaping i samarbeid med reiselivsaktørar, lokalsamfunn og ved å støtte etablerte utviklingsprosjekt. Ei god tilnærming er difor inngåande kjennskap til prosjekt og satsingar som bidreg til å nå målsettingar i besøksstrategien og forvaltningsplanen, og som forvaltningsgrep bidra til å styrkje prosjekta i samspel med utviklingsinteressene. Eit slikt samspel er avhengig av at nasjonalparkforvaltninga kjenner reiselivsorganisasjonar,

bedriftssamanslutningar og til dels einskildaktørar som har interesser eller opererer i området rundt nasjonalparken.

2.2.1 Organisering av reiselivet kring Jostedalsbreen

Reiselivet i Vestland fylke vert organisert på regionalt nivå, fylkesnivå og landsdelsnivå. Reiselivsbedriftene i Vestland er organisert gjennom medlemskap i regionvise destinasjonsselskap, og kring Jostedalsbreen er det i hovudsak tre regionale destinasjonsselskap som opererer: Visit Nordfjord, Visit Sognefjord og Visit Sunnfjord. Den internasjonale marknadsføringa vert i hovudsak organisert på landsdelsnivå gjennom Fjord Norge (Fjord Norway).

Dei regionale destinasjonsselskapa kring Jostedalsbreen nasjonalpark har tilgang til eit stort internasjonalt nedslagsfelt via link til Innovasjon Norge sin marknadskanal Visit Norway og Fjord Norway. Det er likevel ikkje slik at alle dei regionale og lokale marknadsselskapa vektlegg verneområda i sin kommunikasjon. Nokre har derimot gjort verneområda til eit hovudelement i marknadskommunikasjonen. Dei sistnemnde marknadsførar fyrst og fremst attraksjonar og opplevingar i randsona av verneområda, og har dermed ein kanalisierende effekt på ferdsel som potensielt kan vere eit av dei viktigaste verkøya for god besøksforvaltning. Dette føreset eit systematisk og godt samarbeid mellom marknadsselskapa og forvaltningsstyresmakta. Figuren under illustrerer marknadsselskapa med tilknytning til Jostedalsbreen nasjonalpark. I denne samanheng meinast tilknytning marknadsføring av attraksjonar og opplevingar i Jostedalsbreen nasjonalpark og/eller geografisk tilhøyrse. I tillegg er turistforeininga lagt inn då dei gjennom sine kommunikasjonsplattformer når viktige brukargrupper for Jostedalsbreen nasjonalpark.

Figur 9 Reiselivet kring Jostedalsbreen nasjonalpark på nasjonalt og regionalt nivå.

Tabellen under syner ei oversikt over bedrifter med aktivitet i tilknytning til verneområdet. Lista er ikkje uttømmende. Breføring er blant hovudattraksjonane i nasjonalparken, og spesielt Nigardsbreen, som forvaltningsmessig høyrer under Luster Kommune, er kan hende den lettast tilgjengelege brearmen til Jostedalsbreen. Det er difor fleire av aktivitetsbedriftene som nyttar hovudsakleg Nigardsbreen til føring og kurs, men det er forsøkt skilt mellom Nigardsbreen og Jostedalsbreen i tabellen.

Tabell 2: Tabellen syner aktørar og bedrifter med aktivitet i tilknytning til verneområdet. All aktivitet går føre seg i sommarsesongen, med mindre anna er kommentert.

Bedrifter med aktivitet i tilknytning til verneområdet		
Firma	Aktivitetar	Bruk av verneområdet
Jostedalen Breførarlag	Breføring, brekurs, vårskitur Josten på langs	Daglege turar innanfor Nigardsbreen naturreservat i høgsesongen, vårskiturar (Josten på langs) innanfor nasjonalparken 3-5 helgar i sesongen
Icetroll	Breføring, brekurs	Daglege turar innanfor nasjonalparken i høgsesongen
Fjord Active	Breføring, brekurs	Daglege turar innanfor nasjonalparken i høgsesongen
Icecave	Føring til blåisgrotter under Nigardsbreen og Tuftebreen i vintersesong	Tal turar innanfor nasjonalparken og Nigardsbreen naturreservat varierer frå år til år

Norgesguidene	Breføring, brekurs, vårskitur Josten på langs	Tal turar innanfor nasjonalparken varierer frå år til år
Oldedalen skysslag	Transport til Briksdalsbreen	Nyttar ikkje nasjonalparken
DNT	Vårskitur Josten på langs	Tal turar innanfor nasjonalparken varierer frå år til år
Breoppleving	Brekurs, vårskitur Josten på langs	Tal turar innanfor nasjonalparken varierer frå år til år
Breogfjell	Breføring, brekurs	Tal turar innanfor nasjonalparken varierer frå år til år
Fjærland Guiding	Breføring, fjellføring	Tal turar innanfor nasjonalparken varierer frå år til år
Sogndal Lodge	Vårskitur Josten på langs	Tal turar innanfor nasjonalparken varierer frå år til år
500fjell	Breføring, brekurs, vårskiturar	Tal turar innanfor nasjonalparken varierer frå år til år
Hvitserk	Vårskitur Josten på langs	Tal turar innanfor nasjonalparken varierer frå år til år
Mountaingoat Guiding	Breføring, brekurs	Tal turar innanfor nasjonalparken varierer frå år til år
Briksdal Adventure	Breføring på Tystigbreen	Nyttar ikkje nasjonalparken
Loen Active / Via Ferrata Loen	Via Ferrata	Nyttar ikkje nasjonalparken
Loen Skylift	Gondol	Nyttar ikkje nasjonalparken
M/S Kjenndal II	Båt Lovatnet	Nyttar ikkje nasjonalparken
Fjeldfolk	Breføring	Sjeldan i nasjonalparken
Jølstraholmen	Vårskiturar	Nyttar ikkje nasjonalparken
Skifantomet / Jølster adventure	Vårskiturar	Sjeldan i nasjonalparken

2.2.2 Reiselivet kring Jostedalsbreen: Strategiar og målsettingar

Parolen i den nye merkevarestrategien for Norges nasjonalparkar er - *Velkommen inn*. Målsettinga med den nye merkevarestrategien er å betre vernet, betre opplevinga for dei besøkande og gje større verdiskaping lokalt. Ein ønskjer å invitere fleire til ei god nasjonalparkoppleving utan at det går ut over verneføremåla. Dette samsvarar med ønskja både frå forvaltninga, fylkeskommunen og destinasjonsselskapa om eit meir berekraftig reiseliv i og rundt nasjonalparken.

Visjonen i reiselivsplanen for Sogn og Fjordane 2010-2025 er formulert slik: *Berekraftige naturopplevingar i verdsklasse*. Planen nemner spesifikt at det er eit ønskje om meir bruk av verneområda: *Reiselivsutvikling i og ved verneområde og nasjonalparkar i Sogn og Fjordane skal styrkast gjennom ei eiga satsing på produktutvikling og ein sterkare og tydelegare bruk av verneområda i profileringsarbeidet*.

Sommarsesongen er den klart største sesongen for reiselivet som heilskap kring Jostedalsbreen, og tal besøkande er i hovudsak registrert om sommaren. Ferdselsteljarar, bomvegar og føringsfirma har i hovudsak taloversikt som syner aktivitetsnivå og mengd besøkande om sommaren, men nokre aktivitetsfirma og ikkje minst overnattingsbedrifter har også aktivitet i skuldervesongane og på vintertid. Dei seinare åra har det vorte satsa på meir aktiviteten i skuldervesongane, dette for å skape fleire heilårs arbeidsplassar i reiselivsnæringa. Mellom anna reiselivsstrategien til Visit Nordfjord nemner ei satsing på *heilårsturisme med auke av gjestedøgn haust, vinter og vår* som eit av hovudmåla. For forvaltningsmyndet kan ei auke i besøkstala i skuldervesongane føre til auka ferdsel i verneområda som kan forringe verneverdiar ved til dømes større slitasje av regnvåte stiar om hausten. Samstundes kan ei jamnare fordeling av turiststraumen over større delar av året føre til mindre press ved dei mest populære reisemåla i sommarsesongen og mindre trakk og slitasje i denne årstida.

Jostedalsbreen nasjonalpark er ein av nasjonalparkane i landet med eit etablert reiseliv som i stor grad nyttar nasjonalparken i marknadsføringa, som produkt og som område for sin aktivitet. Av den grunn har forvaltninga i Jostedalsbreen hatt eit visst samspel med reiselivsnæringa, og i periodar også eit særleg søkelys på korleis forvaltninga og reiselivsnæringa kan samarbeide til felles beste. Nasjonalparkforvaltninga må samarbeide nært med grunneigarar, regionalt og lokalt reiseliv, kommunar, lokale næringsaktørar, lag og organisasjonar for å leggje til rette for gode og berekraftige besøksnæringar rundt nasjonalparken. Det er viktig å kanalisere trafikk inn mot område der konfliktane med verneverdiane er små samstundes som dei positive ringverknadane for busetjing og lokalt næringsliv er store.

2.2.3 Jostedalsbreen som turistattraksjon

Brukarundersøkingar viser at Jostedalsbreen er ein svært mykje besøkt nasjonalpark med ein stor del utanlandske besøkande og mange førstegongsbesøkande. Berre 14% har området rundt Jostedalsbreen som hovudmål for turen. Det ser ut til at nasjonalparken er eit viktig besøksmål for den utanlandske marknaden av rundreiseturistar på Vestlandet. Det er naturopplevinga (for alle) og ønskje om å oppleve isbrear (særleg utlendingar) som er dei viktigaste grunnane for besøk i Jostedalsbreen nasjonalpark.

I randsona (fig. 2) rundt nasjonalparken ligg og fleire godt besøkte turistdestinasjonar, slik som Loen, med storskala tilrettelegging med gondolbane og Via Ferrata. «Insta-faktoren»

og ønskje om å få tatt selfies ved Lovatnet har i dei siste åra ført til stort press og mykje villcamping kring Lovatnet, noko som har ført til slitasje på natur og vanskar for folk i området.

Jostedalsbreen med sine brearmar er av dei mest besøkte reisemåla i Norge og truleg den mest besøkte nasjonalparken i landet. Allereie i dag kjem over 600 000 turistar årleg for å sjå dei fire mest besøkte brearmane; Briksdalsbreen, Kjenndalsbreen, Bøyabreen og Nigardsbreen, og dette er eit minimumsestimat. I følgje World Tourism Organization (UNWTO) er det venta ein global vekst i reiselivet på 60 % fram mot 2030. Det er vidare berekna at Vestlandet kan potensielt ligge høgare enn den globale veksten, altså mellom 60 – 100 % auke. I *Scenario 2030 prosjektet for reiselivet på Vestlandet* initiert av Fjord Norge vil dei to viktigaste utfordringane her vere 1) å spreie trafikken i perioden mai til september frå pressområda til område med ledig kapasitet, og 2) å spreie trafikken over heile året. Reiselivsnæringa har også eit ønskje om auke i besøket og det vert arbeid spesielt med å få til ein auke i vinterhalvåret og i skuldervesongane.

Om Jostedalsbreen held på sin marknadsandel vil det vere avgjerande at forvaltningsmyndet har ein strategi for korleis ein skal handtere ei slik mengd med turistar på ein berekraftig måte, slik at ikkje verneverdiane vert forringa som følgje av auka besøk. Vi bør og ha ein strategi for korleis vi kan nytte det faktum at vi har mange tilreisande til området vårt til å påverke folk til meir klima- og miljøvenleg åtferd, både medan dei er på vitjing hjå oss og elles.

Nasjonalparkforvaltninga må samarbeide med reiselivsnæringa for å bidra til eit meir berekraftig reiseliv i og rundt nasjonalparken. Dette kan vi gjere mellom anna gjennom å bidra til kunnskap om kva område i nasjonalparken som toler ei auka ferdsel og kva område som er meir sårbare. Vi kan også bidra med informasjon om brukarane av parken og kva dei legg vekt på i sine opplevingar av parken. Mellom anna veit vi frå brukarundersøkinga at dei besøkande til nasjonalparken generelt set miljø og berekraft høgt.

2.2.4 Besøkssentera

I tillegg til naturattraksjonane er og dei tre besøkssentera rundt breen viktige attraksjonar for turistane. Besøkssentera spelar ei sentral rolle i formidling av kunnskap om nasjonalparken og dei er allereie tilrettelagte for større mengder med besøkande med m.a. mattilbod og toalettfasilitetar. I så måte er det ønskjeleg for forvaltninga å kunne kanalisere ein stor del av dei besøkande til nasjonalparken inn til besøkssentera. Dei tre besøkssentera er:

- Norsk Bremuseum og Ulltveit-Moe senter for klimaviten i Fjærland (opna i 1991)
- Jostedalsbreen nasjonalparksenter i Oppstryn (opna i 1993)
- Breheimsenteret i Jostedal (opna i 1993)

Gjennom utstillingar og filmar formidlar besøkssentera kunnskap om naturen, geologien og kulturhistoria i og rundt nasjonalparken. Alle tre legg vekt på kunnskapsformidling om isbrear og klima, men gjestane vil likevel oppleve ulikheiter både i innhald, formidlingsmetodar, fysisk utforming og omgjevnader. Besøkssentera er i seg sjølve arkitektonisk spektakulære bygg i mektige landskap og kan potensielt trekke til seg besøkande som er interesserte i spennande byggverk. Frå og med januar 2021 har alle dei tre besøkssentera tilsett ein eigen fagansvarleg eller naturretteleiar.

Bremuseet i Fjærland har med si fordelaktige plassering langs Rv.5 hatt eit høgt besøkstal, som i dei siste åra har lege på kring 80 000 besøkande. Jostedalbreen nasjonalparksenter i Oppstryn har også hatt svært høge besøkstal, mykje grunna cruiseturisme. Besøkssenteret har av fleire grunnar hatt ein nedgang i tal besøkande til 35 000 i 2019. Breheimsenteret i Jostedalen er i sterkare grad eit aktivitetssenter enn dei andre to sentra. Det finst ikkje besøksstatistikk for Breheimsenteret, men basert på tal frå bomvegen inn til Nigardsbreen reknar ein med at det er kring 60 000 personar som reiser fram mot breen årleg (sjå tabell 3) og ein estimerer at kring $\frac{2}{3}$ av desse er innom senteret, altså om lag 40 000 personar.

Figur 10 Norsk Bremuseum, Fjærland. Foto: Gaute Dvergsdal Bøyum.

Figur 11 Jostedalsbreen nasjonalparksenter, Oppstryn. Foto: Wenche Nesje.

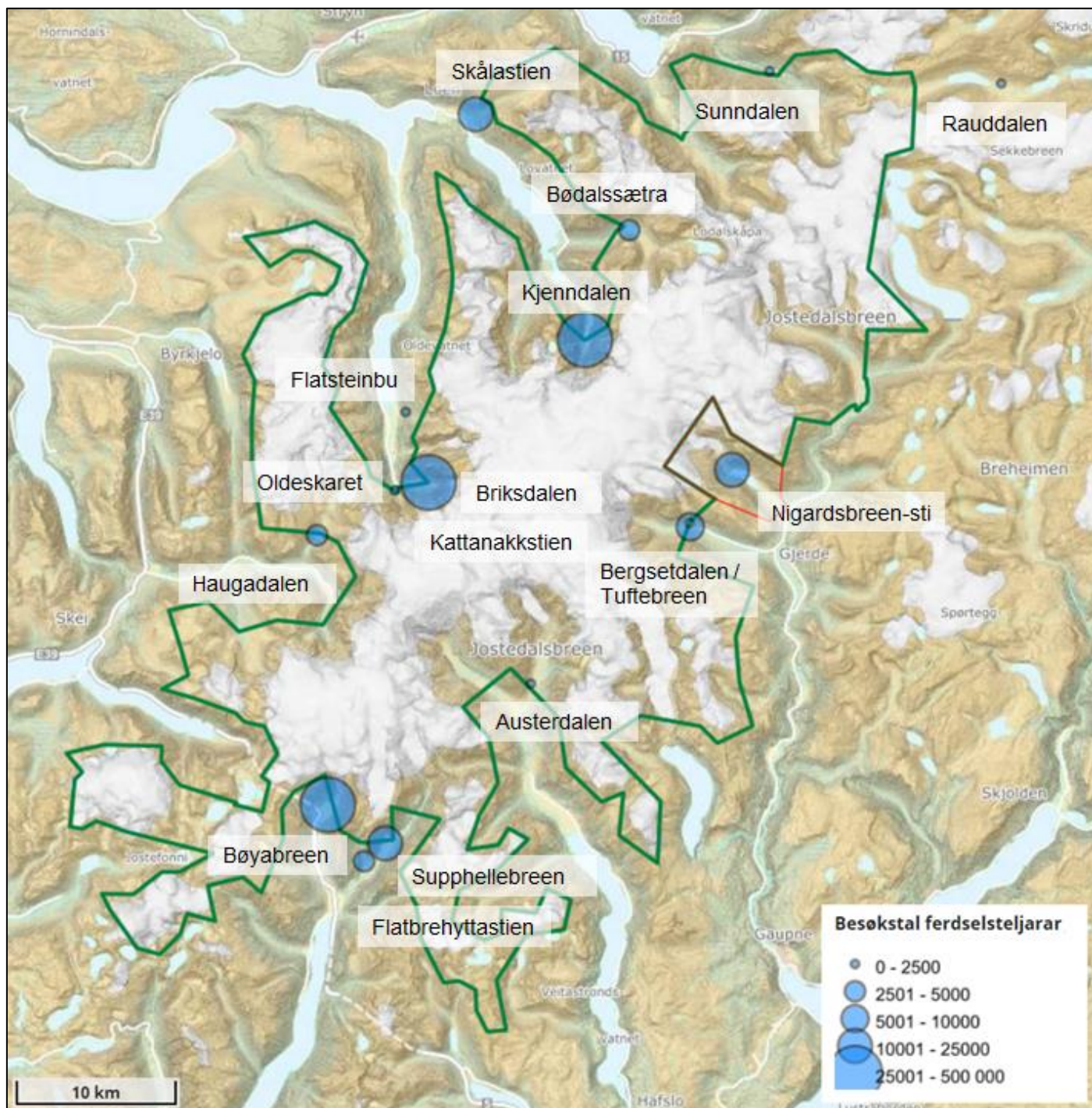

Figur 12 Breheimssenteret, Jostedal. Foto: Eric J. Ryan / VeriMedia.

2.3 Den besøkande

Ein føresetnad for god besøksforvaltning er god kunnskap om dei besøkande. I Jostedalsbreen nasjonalpark gjennomførte nasjonalparkforvaltninga i samarbeid med Statens Naturoppsyn (SNO) sommaren 2017 ei større brukarundersøking, der resultatane kan lesast i rapporten *Bruken og brukarane av Jostedalsbreen nasjonalpark 2017*. Det vart sett opp sjølvregistreringskassar ved 19 innfallsportar, inkludert Nigardsbreen. Dette vart seinare følgt opp med ei nettbasert etterundersøking, som NINA var ansvarleg for. Folk hadde fylt ut 17 161 skjema og lagt i kassane, noko som er det klart høgaste talet skjema blant alle verneområda i Norge. Funna frå brukarundersøkinga har vore svært verdifulle i arbeidet med besøksstrategien, då dei seier mykje om kven som besøker nasjonalparken og kva som er deira preferansar. Miljødirektoratet legg opp til ei gjentaking av spørjeundersøkinga kvart tiande år.

Det er dei siste åra gjennomført registreringar med ferdselsteljarar på fleire stader i Jostedalsbreen nasjonalpark (figur 13). Funna frå desse registreringane seier noko om tal besøkande på ulike innfallsportar og når dei besøker parken. Ferdselsteljarane er hovudsakleg i funksjon i sommarsesongen, og gir dermed eit minimumstal på besøkande ved kvar lokalitet ettersom dei ikkje registrerer heile året. I tillegg er det av naturlege årsaker i nasjonalparken slik at dei fleste går same vegen fram og tilbake der ferdselsteljarane er plassert, eller meir presist: opp og ned på den same stien (inn og ut av nasjonalparken). Difor oppgir vi her kor mange som passerer éin veg eller i éin retning. Slitasjen på stiane vil utgjere det doble, og viss ein samanliknar med ferdselstal frå andre stader så er det greitt å vere klar over det!

Figur 13 Oversikt over lokalitetar med besøkstal frå ferdselsteljarar i og kring Jostedalsbreen nasjonalpark. Kartdata henta frå Fylkesatlas / Norge Digitalt.

Fylkesmannen i Innlandet (no: Statsforvaltaren i Innlandet) har i ein rapport frå 2020 samanstilt resultat frå brukarundersøkingar i ei rekkje verneområde, i hovudsak nasjonalparkar. Denne rapporten har vore til god nytte ved utarbeiding av besøksstrategien, og viser tydeleg at Jostedalsbreen skil seg ut frå mange andre

nasjonalparkar ved at det er ein typisk turistpark med høgt tal besøkande, mange utlendingar og mange som besøker parken som del av ei rundreise.

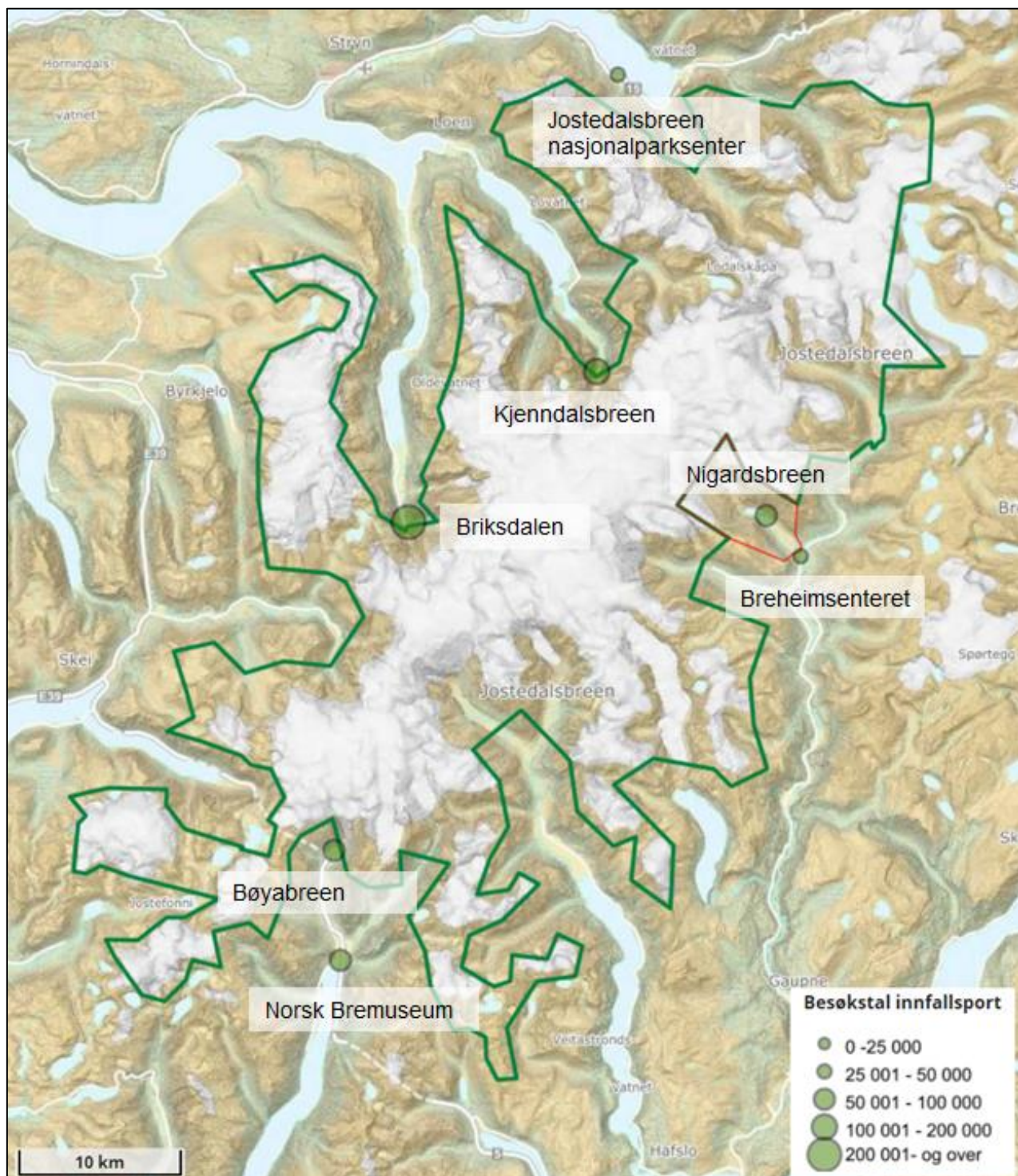
2.3.1 Tal besøkande og konsentrasjonar av besøkande

Jostedalsbreen nasjonalpark skil seg ut som det verneområdet i Norge som har størst besøkstal. Resultata frå brukarundersøkingar i ulike verneområde frå dei siste åra viser at Jostedalsbreen har avgjort mest bruk, mest utlendingar og mest førstegongsbrukarar. At Jostedalsbreen er ein turistpark viste seg tydeleg i koronasommaren 2020 som synte svært stor nedgang i besøket på mange av innfallsportane, til dømes viste ferdselsteljardata frå Bøyabreen ein nedgang på 70 % frå 2018 til 2020. Auka besøk av nordmenn, som søkte til ein skilde stader i stort tal i løpet av nokre hektiske sommarveker i 2020, kunne ikkje vege opp for dei mange utlendingane som grunna koronaepidemien og reiserestriksjonar ikkje kom til Norge dette året.

Dei største konsentrasjonane av besøkande i og ved Jostedalsbreen nasjonalpark er i normale år knytt til kjende turistattraksjonar som m.a. Briksdalsbreen, Kjenndalsbreen, Bøyabreen og Nigardsbreen. Gjennomsnittlege besøkstal for dei største attraksjonane og besøkssentra er gitt i tabell 3 og figur 14 under som også syner den geografiske fordelinga av dei største innfallsportane kring Jostedalsbreen. Tala presentert vert rekna som minimumstal.

Tabell 3: Besøk på nokre av dei største innfallsportane. Tal for Briksdalen er henta frå statistikk for besøkande og Briksdalen Fjellstove; tal for Nigardsbreen er frå Brevegen AS; tal for Kjenndalsbreen er berekna frå Kjenndalsstova; for Bøyabreen finst ikkje besøksstatistikk så her visast besøkstal frå ferdselsteljar ein veg og dette er rekna som eit absolutt minimumsestimat. Besøkssentra fører statistikk, utanom Breheimsenteret (sjå kap. 2.2.4).

Innfallsport	Tal besøkande årleg
Briksdalen	300 000
Kjenndalsbreen	105 000
Nigardsbreen	60 000
Bøyabreen (ferdselsteljar)	81 000
Jostedalsbreen nasjonalparksenter Stryn	35 000
Breheimsenteret Jostedalen	40 000
Norsk Bremuseum og senter for klimaviten Fjærland	80 000

Figur 14 Oversikt over besøkstal fra dei største namngjevne innfallsportane og besøkssentera i og kring nasjonalparken. Sjå forklaring til tabell 3 for talgrunnlag nytta. Kartdata henta frå Fylkesatlas / Norge Digitalt.

2.3.2 Kven er dei besøkande?

Brukarundersøkinga viser at Jostedalsbreen nasjonalpark har ein stor del utanlandske besøkande (75 %) og mange førstegongsbesøkande (71 %). Berre 3 % er lokalt busette i kommunane rundt breen, og 5 % frå gamlefyket (Sogn og Fjordane). I nasjonalparken og randsona til den ligg fleire av dei viktigaste besøksmåla for turistar på tur i Sør-Norge, særleg for den utanlandske marknaden av rundreiseturistar på Vestlandet. I tillegg til nærleik til hovudreisestraumar av turisttrafikk, så ser landskapskvalitetane ut til å spele ei viktig rolle for utanlandske besøk. Det dramatiske fjell- og fjordlandskapet har vore tungt marknadsført internasjonalt.

Det er få av dei besøkande (14 %) som har Jostedalsbreen nasjonalpark som hovudmål for besøket, svært mange er innom parken som del av ei lengre reise (68%). Dette samsvarar med turiststraumane på Vestlandet, med stort innslag av bussturistar, cruiseturistar og utlendingar på rundreise.

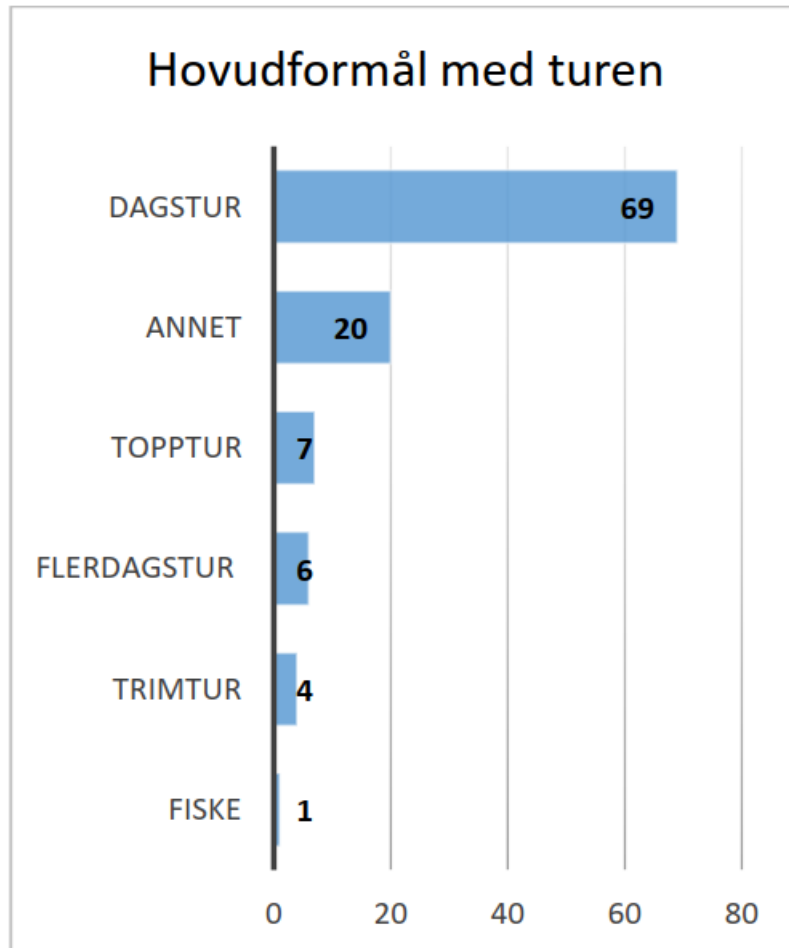
Om lag ein femdel av respondentane hadde med barn under 15 år i turfølget. Dette er om lag på line med det ein finn i mange andre nasjonalparkar. I samband med arbeidet med besøksstrategien har det vore argumentert for at Jostedalsbreen nasjonalpark er lite tilrettelagt for mindre barn og barnefamiliar. Noko av dette skuldast naturlege tilhøve som bratte oppgangar og lite tilgjengelege brearmar som vert stadig brattare og mindre aktuelle for breføring ettersom klimaet vert varmare. Mellom anna måtte Jostedalen Breførarlag frå sommaren 2018 kutte den populære familieturen for dei aller minste på Nigardsbreen grunna mykje smelting og høge innsteg på breen.

Figur 15 God stemning ved blåisen! Barn på tur på Tunsbergdalsbreen. Foto: Bente Støa.

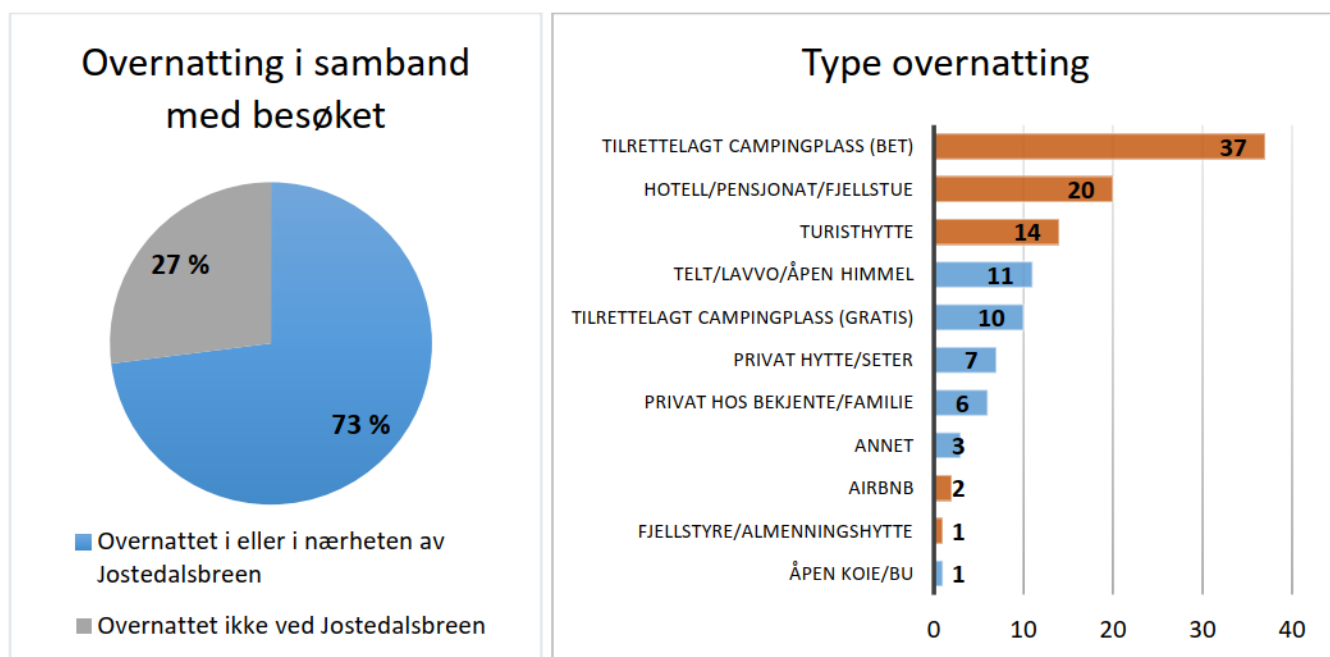
Knapt kvar tiande person var på organisert tur. Dette er ganske høgt og ulike gaida turar og kommersielle buss- eller cruiseturar var dei vanlegaste organiserte turane. Nær 7 av 10 svara at hovudføremålet med turen var å dra på dagstur og berre 6 % svara at fleirdagarstur var hovudføremålet. Dei andre alternativa var topptur, trimtur, fiske og anna (fig. 16). Anna-kategorien, som 20 % kryssa av for, omfatta ulike formar for bruk/oppleving av isbre, ekskursjon frå bil/camping/cruise- eller hyttetur, besøk til familie eller rundreise. Friluftserfaringa er relativt låg. 2 av 5 respondentar har aldri vore på langtur før, men det er stor variasjon og relativt mange har også vore med på slike turar 2-5 gangar. Det var relativt fleire nordmenn enn utlendingar som hadde erfaring med fleirdagarsturar. Av dei som hadde vore i Jostedalbreen før var det spesielt mange som hadde vore der sommarstid (totalt 98 %), medan langt færre (16 %) hadde vore der

vinterstid. Kunnskap om når på året det er høysesong vil kunne leggje føringar for besøksforvaltninga og kva for område ein bør forsøke å skåne, eventuelt leggje betre til rette, for meir besøk når det er mest trøkk.

Figur 16 Dei besøkande si deltaking i ulike aktivitetar. Nasjonalparken vert i liten grad nytta til tradisjonelle haustingsaktivitetar som jakt og fiske, og i etterundersøkinga oppgav kun 5 % at dei hadde vore på fisketur og berre 1 % hadde jakta i nasjonalparken i løpet av året. Figur henta frå brukarundersøkinga.

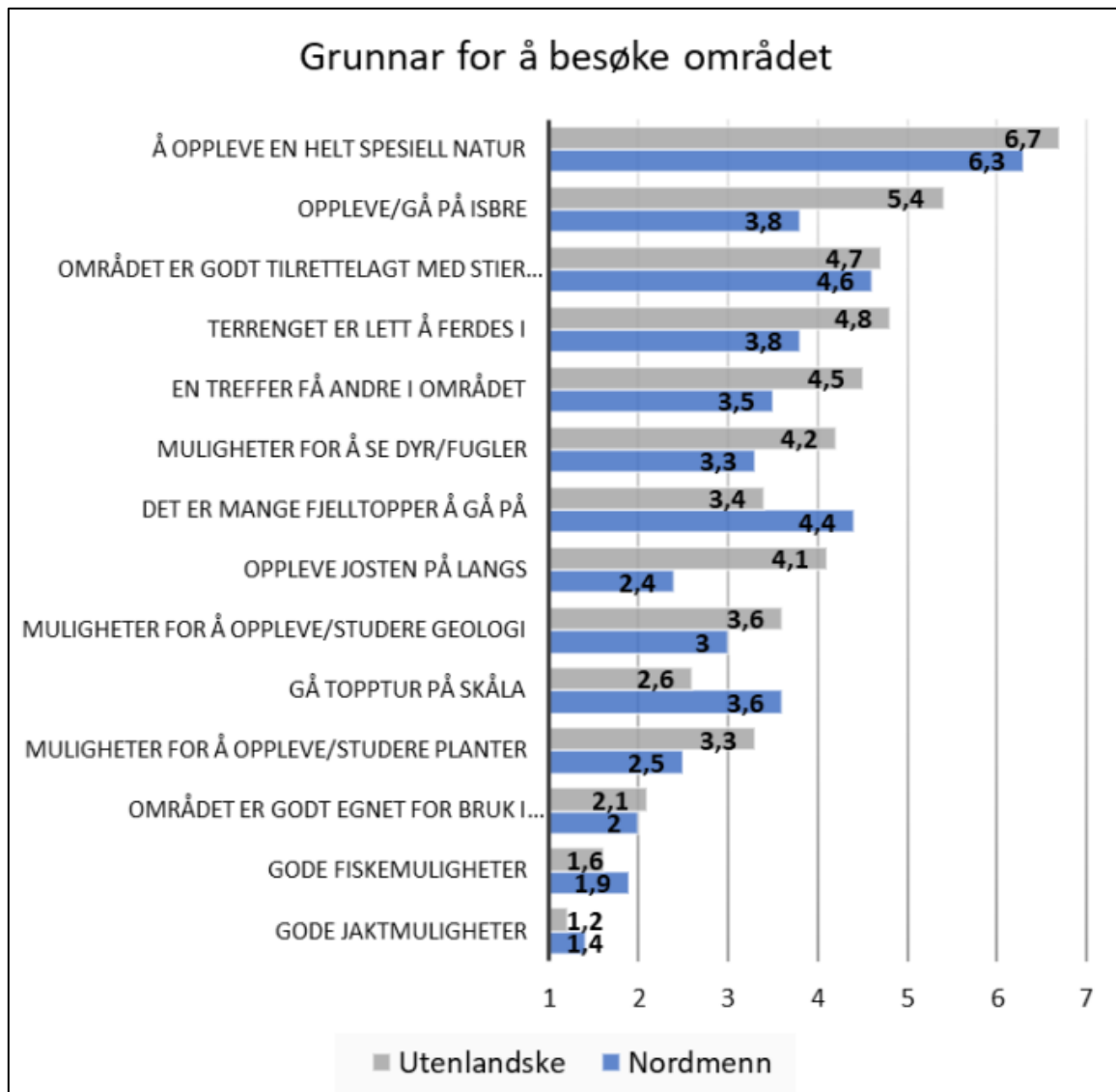
I tala frå brukarundersøkinga ser ein at 3 av 4 overnattar i nærleiken av nasjonalparken, noko som indikerer at besøka til Jostedalsbreen genererer ein god del overnattingsdøgn av tilreisande. Prosentfordelinga til høgje i figuren under syner at dei fleste oppgav at dei overnatta på tilrettelagt campingplass, hotell/pensjonat/fjellstove eller turisthytte.

Figur 17 Prosentdelar som overnatta i eller i nærleiken av nasjonalparken i samband med besøket dit. Oransje farge indikerer overnatting som ein må betale for, medan dei blå er gratis. Figur frå brukarundersøkinga.

2.3.3 Brukargruppene sin praksis

Det er naturopplevinga og ønskje om å oppleve isbre som er dei viktigaste grunnane for å besøke Jostedalsbreen nasjonalpark, sjå figur 18 under. Den tredje viktigaste grunnen for dei besøkande er at området er godt tilrettelagt med stiar og turisthytter. Det var signifikante forskjellar mellom nordmenn og utlendingar, og mellom anna ser vi at det er viktigare med fjelltoppar å gå på, å kunne gå toptur på Skåla, og å ha gode jakt- og fiskemoglegheiter for nordmenn enn for utlendingar. For utlendingane var det spesielt naturkvalitetar som var viktigare, og det å oppleve/gå på isbre. Ein annan interessant skilnad, er at utlendingane er meir opptekne av at det er få andre turistar i området, og at terrenget er lett å ferdast i.

Figur 18 Gjennomsnittskår for kor viktig ulike grunnar var for at ein valde å besøke Jostedalsbreen nasjonalpark siste år, fordelt på nordmenn og utlendingar. Skala frå 1 «ikkje viktig i det heile tatt» til 7 «svært viktig». Figur frå brukarundersøkinga.

Ein stor del førstegongsbesøkande påverkar behovet for informasjon og tilrettelegging. Brukarundersøkinga viser at berre 41 % av dei besøkande i Jostedalsbreen hadde vore på ein fleire dagars fottur eller skitur tidlegare, og at berre 6 % var på fleire dagars fottur den turen spørjeskjema vart fylt ut. Tilbod til dei med lite friluftserfaring, som godt tilrettelagde «car-walks», vil difor vere viktigare rundt Jostedalsbreen enn i andre parkar.

Turistane si framferd framfor breane kan føre til tryggleiksutfordringar m.a. grunna fare for isras, breelver som vert oppdemt og brest, og uvetting oppførsel framfor breane. Dette må førebyggjast gjennom informasjon og kanalisering av ferdsel. Dødsulukker skjer diverre med års mellomrom, trass informasjon og tilrettelegging. Ferdsel framfor og på bre krev kunnskap og utstyr. Dei som ikkje har dette, bør følgje organiserte turar.

Figur 19 Besøkande som trassar tydelege fareskilt og kjettingar framfor Nigardsbreen. Legg merke til nyleg nedraste isblokker rett ved turistane og tydelege teikn på breisen at meir is vil komme etter. Foto: Liv Byrkjeland/SNO.

Tradisjonelt friluftsliv

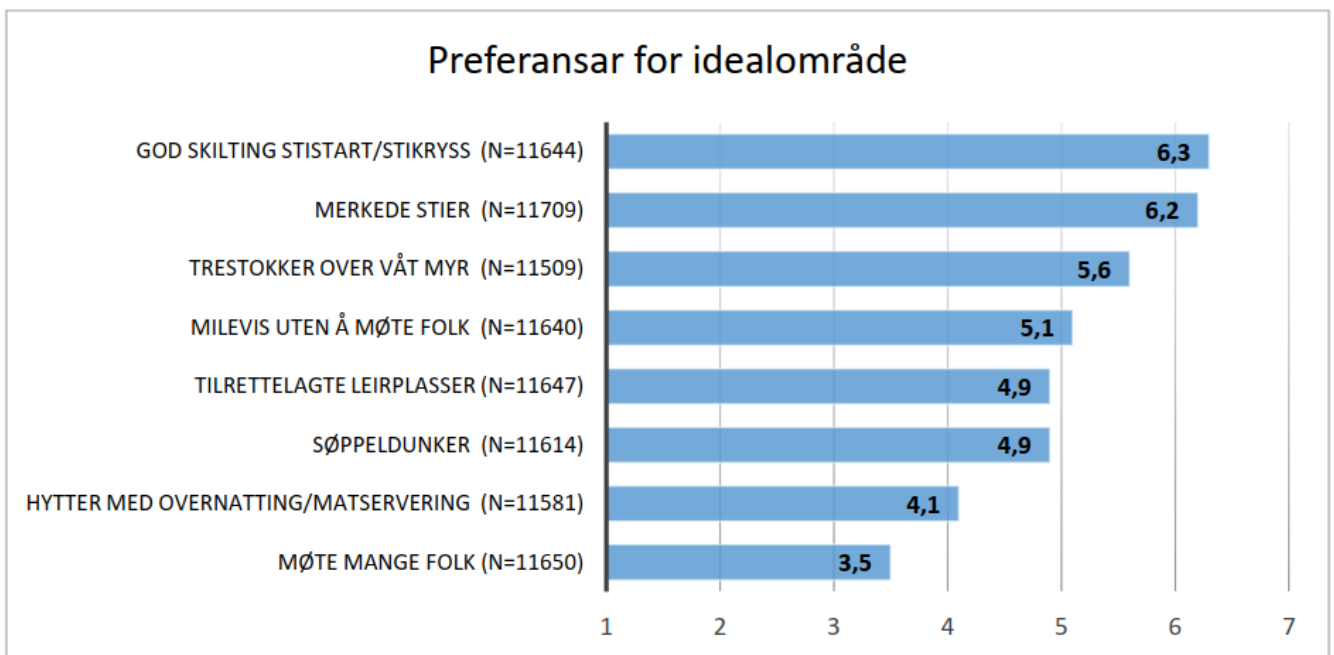
Boka *Breføreren*, utgjeven av DNT Fjellsport i 2001, er ei samling med skildringar av dei mest brukte opp- og nedgangar på brear i Norge. For Jostedalsgreen er heile 94 ruter skildra over 81 sider med kart og tekst. Dette er ruter som, på denne tida, i større eller mindre grad vart nytta til å gå opp og/eller ned frå Jostedalsgreen. Mange av rutene er i dag svært lite nytta, både på grunn av bresmeltinga og på grunn av at færre i dag har kunnskap om bre og tek brekurs enn for 20-30 år sidan.

Dei siste 20 åra er interessa for dagsturar og toppturar på ski, ofte i utfordrande terreng, auka mykje. Nytt og lettare utstyr har, saman med stort fokus på denne type friluftsliv, medført ein endra bruk av og auka friluftsliv i delar av parken. Særleg har toppturar på ski i randsonene til parken auka vesentleg. Ein annan tendens er at færre går langturar på ski på eiga hand, t.d. Josten på langs. Organiserte turgrupper med eigen gaid har auka jamt dei seinare åra.

Friluftsliv er viktig for folkehelsa i Noreg og tilrettelegging for turgåing og friluftsliv vert stadig sterkare vektlagt i arbeidet for betra folkehelse. I grendene rundt nasjonalparken er det fleire idrettslag, turlag, grendelag, trimgrupper og andre som organiserer ulike formar

for trimpost/topptur konkurransar for å motivere folk ut på tur i sine nærområde. Nokre av postane/turmåla ligg innanfor nasjonalparken sine grenser og generer såleis trafikk inn i nasjonalparken.

Respondentane i brukarundersøkinga blei også spurde om synet på åtte ulike tilhøve i deira tenkte «idealområde» for friluftsliv. Desse åtte tilhøva var knytt til tilretteleggingstiltak som skilting, merking, trestokkar over våt myr (klopper), tilrettelagte leirplassar, søppeldunkar og overnattingshytter, i tillegg til at det blei spurt om ein ønska å møte på mykje folk eller ikkje (figur 20). Frå svara på disse variablane kan ein rekne seg fram til noko som kallast purismegrad. Denne er eit bilete på brukaren sin preferanse for grad av tilrettelegging og for toleranse for det å møte andre menneske når ein er på tur. Lågpuristar føretrekker fysisk tilrettelegging og føretrekker å møte menneske på tur. Høgpuristar føretrekker lite tilrettelegging og vil i større grad vere åleine på tur. I Jostedalsbreen fann ein at lågpuristar utgjer 67 %, mellompuristar 23 % og høgpuristar 10 %. Utlendingane var meir puristiske enn nordmenn. 80 % av dei spurde var fornøgde, 19 % var ganske fornøgde og berre 1 % var misfornøgd med tilrettelegginga for friluftsliv i Jostedalsbreen nasjonalpark.

Figur 20 Gjennomsnittsskår frå brukarundersøkinga når det gjeld preferansar for tilstandar i eit ideelt langturområde på ein skala frå 1 *svært negativt*, via 4 *nøytralt*, til 7 *svært positivt*. Figur frå brukarundersøkinga.

2.4 Anna relevant kunnskap

Ein stor del av dei besøkande til nasjonalparken besøker spesielle attraksjonar der det er god tilrettelegging og som har lett tilgang med bil eller buss, slik som t.d. Bøyabreen, Briksdalen og Loenområdet. Det er ingen bilveggar i sjølve nasjonalparken, men fleire stader går offentlege vegar nær inntil parkgrensa, t.d. i Jostedalen, Stardalen, Fjærland og i Lodalen. Innfallsportane til parken ligg generelt i tilknytning til dei offentlege riks- og fylkesvegane i dalane kring breen (fig. 24).

Det kan til tider vere eit problem med «overturisme» i einskilde område inn mot nasjonalparken. Dette har ved nokre høve ført til konflikhtar mellom turistar, reiseliv og lokalsamfunn. I 2019 la Stryn kommune, som eit resultat av villcamping, ned ei kommunal forskrift som omregulerte eit avgrensa område kring kulturlandskapet på Breng til friluftsområde med forbod mot camping, telting og bålbrekking. Med godt samarbeid, planlegging og tilrettelegging bør slike konfliktsituasjonar på sikt kunne unngåast.

God informasjon ved innfallsportane er viktig, då brukarundersøkinga har vist at mange er dårleg informerte om kva reglar som gjeld i nasjonalparken. I brukarundersøkinga vert det og peika på at den store mengda førstegongsgjester gjer at ein har gode høve til å styre bruken dit ein måtte ønskje, så lenge ein tek omsyn til kva gjestene er særleg ute etter av opplevingar og aktivitetar. I åra etter 2017, då brukarundersøkinga vart gjennomført, har bruken av Instagram breidd om seg og Instagram har vorte ein viktig faktor som påverkar kvar folk reiser. Desse «insta-turistane» er vanskeleg å styre. Erfaring frå mellom anna Raksetra i Loen viser at nokre spektakulære bilete på Instagram raskt kan medføre eksplosiv vekst i besøket på stader utan særleg tilrettelegging.

2.5 Samanstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen

Jostedalsbreen nasjonalpark er det ein kan kalle ein typisk turistpark med svært mange besøkande og stor dominans av turistar, ikkje minst utlendingar. Dette gjev gode høve for forvaltninga til å styre ferdsel og tiltak dit ein ønskjer utan å øyde verneverdiane, så lenge ein klarer å kome dei viktige brukarønskjia i møte og då særleg breoppleving. Mange turistar ønskjer å oppleve Jostedalsbreen som ein del av ein rundtur på Vestlandet, anten dei er på bilferie, bussferie eller på cruise. Det er i dag fleire godt besøkte innfallsportar kring nasjonalparken (tabell 3). Nokre av desse er bra tilrettelagte medan andre manglar mykje på tilrettelegginga.

Dei siste åra har sosiale medium som Instagram og Snapchat blitt mykje viktigare for folk, og særleg ungdom, sine val av reisemål. Dette har gjeve utfordringar for reiseliv og lokalsamfunn nær små stader som plutselig får sterkt auka merksemd, besøk og slitasje.

Eksempel på dette er Breng i Lodalen og Raksetra i Loen. Vi veit lite om kva for stader som i framtida får veldig merksemd i sosiale medium, men vi veit at det vil skje og at det kan føre til lokale utfordringar enkelte år. Koronasituasjonen i 2020 og «insta-faktoren» som skjedde over natta med eit plutseleg populært og attraktivt motiv ved Lovatnet førte mellom anna til eit stort press i Lodalen og problem med villcamping og lite ønskjelege sanitære forhold i randsona til nasjonalparken for både lokale og tilreisande.

Figur 21 Eit av dei meir populære bileta som er tagga #Lovatnet på Instagram. Foto: Kjersti Kvamme/Instagram (@kjerstikvamme).

Nasjonalparken er og mykje nytta til tradisjonelt friluftsliv som breturar og toppturar. Tidlegare var dette i stor grad folk med god kompetanse innan ferdsel på bre og fjell som på eiga hand organiserte private turar, eller det var felles turar i regi av turlag og liknande. Kompetanse på ferdsel på bre fekk mange tidlegare på brekurs arrangert ved Jostedalbreen. I dei seinare åra er det blitt færre som deltek på brekurs. Det har samstundes vakse fram fleire bedrifter som tilbyr breføring og fjellføring på og rundt

Jostedalsbreen. Desse tek seg av sikkerheit, ofte tilbyr dei utstyr, og bestemmer vegval – jamvel tilbyr nokon å bere noko av vekta i sekken til deltakarar på til dømes Josten på langs, ein norsk «sherpa» om du vil?

Den store delen av førstegongsbesøkande i Jostedalsbreen nasjonalpark kombinert med mange potensielle naturfarar knytt til bre, elvar og bratte fjellsider gjev særlege utfordringar for lokalsamfunn, reiseliv og forvaltning. Sikkerheit må vere eit av momenta som vert vurdert i samband med all tilrettelegging, men det vil likevel ikkje vere mogeleg å sikre seg heilt mot ulukker.

Kunnskapsgrunnlaget løfter fram problemområde kor det er mogeleg å finne løysingar gjennom ei aktiv besøksforvaltning. Det er samstundes viktig å vere bevisst at nasjonalparken i stor grad også vert påverka av kommunale planar og vedtak for tilgrensande areal. Vinklinga i marknadsføringa av nasjonalparken og området rundt betyr og mykje for kva utfordringar besøksforvaltninga kan møte på litt sikt. Marknadsføring skjer i dag i større og større grad på nettet og i meir eller mindre uformelle kanalar som vanskeleg kan styrast.

Tett samarbeid med kommunar, lokalsamfunn, grunneigarar, organisasjonar, reiseliv og andre næringsaktørar rundt nasjonalparken er avgjerande for ei vellukka besøksforvaltning i og kring Jostedalsbreen nasjonalpark.

2.5.1 Tiltak for styrking av verneføremåla

Slitasje på vegetasjon og terreng

I samband med utvikling av aktuelle innfallsportar må det gjennomførast nødvendige vurderingar av sårbarheit og kapasitet for å unngå å leie folk inn i område med låg toleevne og for å sikre nødvendige tilretteleggingstiltak. Kva for tilretteleggingstiltak som eventuelt skal brukast må tilpassast den einskilde innfallsport.

Sårbare morenar og sårbare vegetasjonstypar må takast særskilt omsyn til ved kanalisering av besøkande og tilrettelegging av innfallsportar i Jostedalsbreen nasjonalpark.

Det bør gjennomførast sårbarheitsvurderingar for ferdsel før tiltak vert gjennomført i den einskilde innfallsport. Sårbarheitsvurderingane må i tillegg til vegetasjon og dyreliv også sjå på sårbarheita til kvartærgeologiske element, som til dømes morenar.

Problemet med villvarding kan truleg avgrensast dersom ein set inn konkrete tiltak for å betre informasjonen til dei besøkande om konsekvensane slik åtferd har for verneverdiane og sikkerheit.

Dyreliv

Forstyringar av villrein frå ferdsel er eit reelt trugsmål mot verneføremål og verneverdiar i deler av nasjonalparken. Ved ei aktiv og kunnskapsbasert besøksforvaltning vil vi likevel

kunne styrke verneføremålet, ved fysiske tiltak og ved å setje i verk informasjonstiltak som gir mindre forstyrning av villreinen, på særleg kritiske lokalitetar og i sårbare periodar av året. Auka kunnskap om fuglelivet i nasjonalparken kan medføre at artar som er sårbare for ferdsel vert lokalisert. Naturverdiane må vege tungt om det oppstår interessekonfliktar mellom sårbare fugleartar og ferdsel/friluftsliv.

Tradisjonelt friluftsliv

Eit av verneføremåla for Jostedalbreen er å *gje høve til naturoppleving gjennom utøving av tradisjonelt friluftsliv som er lite avhengig av teknisk tilrettelegging.*

Smelting og tilbaketrekking av brearmar (fig. 5), har gjort fleire av dei tradisjonelle opp- og nedgangane frå breen farlege for ferdsel. Det medfører at færre brearmar i dag vert nytta til tradisjonelt friluftsliv, som brevandring og skiturar.

For å ivareta dette verneføremålet og interessene til alle som ønskjer å nytte Jostedalbreen nasjonalpark til tradisjonelt friluftsliv, er det viktig å ta desse interessene med i vurderinga ved av innfallsportar for vidare utvikling. Innfallsportar som vert prioritert for tilrettelegging for mange besøkande vil ofte krevje større fysiske tiltak enn det som er nødvendig og ønskjeleg ved utøving av tradisjonelt friluftsliv.

For tradisjonelt friluftsliv er enkel infrastruktur som vedlikehald av stiar og bruer viktig for å styrkje verneføremålet.

Figur 22 Stien opp Lundeskaret (til venstre) og Skålastien (til høgre) er to av stiane i og kring nasjonalparken som er restaurert med midlar frå nasjonalparkforvaltninga og illustrerer noko av tilrettelegginga for utøving av tradisjonelt friluftsliv i nasjonalparken. Foto: Anne Rudsengen / Maria Knagenhjelm.

2.5.2 Tiltak som kan betre tilhøva for reiselivet og dei besøkande

Kunnskapsgrunnlaget peikar på ei rekkje tiltak som kan betre tilhøva for reiselivet og dei besøkande. I første rekkje gjeld det å gje god informasjon og leggje til rette innfallsportar med god toleevne slik at ein større del av dei besøkande får gode nasjonalparkopplevingar også utanfor vernegrensa. Med den venta auken i besøk er det avgjerande at ikkje alle må innanfor vernegrensa for å oppleve nasjonalparken på ein god måte.

Infrastruktur

Grad av tilrettelegging bør variere frå innfallsport til innfallsport alt etter lokale naturtilhøve, kulturverdiar, lokale brukstilhøve og attraksjonskraft.

Dei besøkande i nasjonalparken er ulike og det vil vere viktig å kanalisere ulike brukargrupper mot innfallsportar med ulik grad av tilrettelegging. Kva type tilrettelegging som bør vere på innfallsportane må planleggjast i detalj før tilretteleggingstiltak vert gjennomført. Det vanlegaste tilretteleggingstiltaket handlar om informasjon på staden, oftast i form av informasjonstavler og skilt. Alle innfallsportar rundt Jostedalsbreen nasjonalpark vil ha trong for nye informasjonsskilt som ein del av oppfølginga av besøksstrategien.

Naturen i Jostedalsbreen nasjonalpark er utfordrande og det krevst mange stader erfaring og kunnskap for å kunne ferdast trygt. God informasjon er vesentleg for å betre tryggleiken til dei besøkande. Ved tilrettelegging, utvikling og drift av innfallsportar må tryggleik alltid vere eit viktig moment. Nokre gonger er ikkje god informasjon nok for å sikre tryggleiken. Forvaltninga bør vere forsiktig med å tillate nye fysiske tryggingstiltak, og verknaden for trygg ferdsel må alltid vegast opp mot potensiell verknad på verneverdiar.

Oppleving av natur- og kulturverdiar

Ved å kanalisere fleire av dei besøkande til dei tre nasjonalparksentera vil vi vere med å styrkje desse og deira arbeid med å formidle kunnskap om klima, natur og kultur i området. Dette vil gje dei besøkande ei betre nasjonalparkoppleving og gjennom dette betre tilhøva for reiselivet i området.

Ved å leggje til rette gode utkikkspunkt og informasjonspunkt utanfor vernegrensa, nær hovudfartsårer der mange passerer, vil fleire kunne få ei nasjonalparkoppleving også på turar der dei ikkje tek turen heilt inn i nasjonalparken. Med god informasjon om nasjonalparken på slike stader vil vi kunne auke kunnskapen til desse besøkande og styre dei inn mot ein høveleg innfallsport om dei ønskjer å oppleve nasjonalparken på nært hald.

3 Mål og strategiske grep

3.1 Mål med besøksforvaltninga

Med bakgrunn i målsetjingane for besøksstrategien i kapittel 1.1., kunnskapsgrunnlaget, og forvaltningsmål fastsett i forvaltningsplanen, har nasjonalparkstyret sett ned konkrete mål for besøksforvaltninga i nasjonalparken.

Besøksstrategien skal vise tiltak som er naudsynte for å:

- Ta vare på verneverdiane i nasjonalparken og natur- og kulturverdiane i randsona til parken
- Gje dei besøkande ei god oppleving
- Leggje til rette for verdiskaping i lokalsamfunna rundt nasjonalparken

Mål for verneverdiane

- Styrke og ta vare på verneverdiane i ei tid med auka besøk og klimaendringar
- Verneverdiane knytt til landskap, landformer og vegetasjon skal ivaretakast gjennom målretta informasjons- og tilretteleggingstiltak som medfører redusert terrengslitasje
- Ta vare på eit av dei største områda med villmarksprega natur i Sør-Norge som arena for enkelt friluftsliv
- Ta vare på og synleggjere viktige kulturminne og kulturlandskap i nasjonalparken
- Ta vare på geologiske element (landformer) som gjer det mogeleg å studere isen som landskapsformar
- Ta vare på nasjonalparken som eit område utan lys- og lydforureining, der naturlege skiftingar i lys og lyd dominerer

Mål for reiselivet og dei besøkande

- Alle besøkande skal få gode opplevingar i møte med nasjonalparken, anten dei møter nasjonalparken gjennom eit besøkscenter, frå ein innfallsport på avstand, eller på tur inn i verneområdet
- Besøkande som vil oppleve Jostedalsbreen nasjonalpark gjennom utøving av tradisjonelt friluftsliv utan teknisk tilrettelegging skal ha gode høve til det
- Gjere reiselivet og dei besøkande meir medvitne om natur- og kulturverdiar i og rundt nasjonalparken
- Samarbeide for å utvikle berekraftige og framtidsretta reiselivsprodukt

Mål for lokalsamfunna

- Skape stoltheit og begeistring for Jostedalsbreen nasjonalpark hjå lokale innbyggjarar og lokale verksemder
- Bidra til auka lokal verdiskaping i bygdene rundt nasjonalparken
- Saman med lokale aktørar ta vare på og synleggjere verdfulle kulturminne og kulturlandskap
- Samarbeide med lokalsamfunna for å gjere Jostedalsbreen nasjonalpark til eit berekraftig reisemål, leggje til rette for miljø- og klimavenlege reiselivstilbod og kanalisere tilreisande til innfallsportar med god infrastruktur og toleevne

3.2 Strategiske grep

For å nå måla vi har sett oss må vi ta nokre strategiske grep. Besøksstrategien skal femne heile nasjonalparken med mange innfallsportar med stor spennvidde i naturverdiar, landskapsverdiar, geologi og tolegrense for menneskeleg ferdsel og aktivitet. Kunnskapen om naturverdiane og tolegrenser for aktivitet er og varierande. For å femne dette i ein besøksstrategi utan at dokumentet blir for omfattande, er det naudsynt å gjere strategiske val og avgrensingar for besøksstrategien. Desse strategiske grepa er omtala i det følgjande.

Tettare samarbeid med lokalsamfunn, kommunar og reiseliv

For å kunne gjennomføre ønskte tiltak må alle medverkande aktørar samarbeide. Samarbeid er viktig for auka verdiskaping, kanalisering vekk frå pressområde til område som toler fleire besøkande, og for arbeidet med å utvikle eit meir berekraftig reiseliv i og rundt nasjonalparken.

Prioritere tiltak nær hovudfartsåranane

Gje kunnskap om nasjonalparken og naturoppleving til forbipasserande på utvalde informasjonspunkt og utkikkspunkt i randsona til nasjonalparken. Informasjonspunkt skal brukast for å kanalisere besøkande inn mot område som toler og er tilrettelagd for mykje besøk, slik som dei tre besøkssentera våre.

Kanalisere ferdsel til stiar og område med god toleevne

Tilrettelegging for besøkande skal berre skje der naturen og verneverdiane toler auka aktivitet og trakk. Utvalde stiar skal vere trygge for breiare grupper besøkande og i variert vêr. Tilrettelegging for auka ferdsel i godt tilrettelagde innfallsportar som t.d. Bøyabreen og Briksdalsbreen.

Jobbe tett med nasjonalparksentera

Samarbeide om å skape gode formidlingsopplegg for ulike grupper. Kanalisere besøkande inn mot nasjonalparksentera og bidra til å løfte dei fram som kjelder til gode nasjonalparkopplevingar.

Redusere klimaavtrykket frå reiselivet

Jostedalsbreen nasjonalpark skal vere eit berekraftig reisemål. Tilretteleggingstiltak som reduserer klimaavtrykket frå dei besøkande skal prioriterast. Det bør satsast på aktivitetsturisme og enkelt friluftsliv som held turistane i området i lengre tid, framfor besøkande som berre er innom området som snarast og legg att lite hjå lokale næringsaktørar.

Klimatilpassing

Sikre at alle større tilretteleggingstiltak vert vurdert mot klimamodellar for å sikre trygg og god plassering sjølv i ei framtid med våtare og villare vêr. Samarbeide nært med kommunane om tryggleiken i og rundt nasjonalparken.

Fokus på verkemiddel som forvaltninga sjølv rår over

Utviklinga av innfallsportane og andre informasjonstiltak som blir omtala i besøksstrategien vil i hovudsak bli finansiert gjennom dei årlege tiltaksmidlane frå Miljødirektoratet. Samstundes vil nasjonalparkstyret søke å få til samfinansiering med aktuelle samarbeidspartnarar der det er naturleg. Ved ei slik samfinansiering med kommunar, organisasjonar og verksemder vil tiltaksmidlane kunne rekke mykje lenger.

Drift og vedlikehald av tilretteleggings- og informasjonstiltak

Nasjonalparkstyret ser det som naturleg at samarbeidspartnarar som turlag, grendelag, kommunar og besøkssenter står som eigar og ansvarleg for drift og vedlikehald av fysiske tilretteleggingstiltak som kjem på plass innanfor rammene til besøksstrategien. Nasjonalparkstyret vil så langt det er mogleg gje økonomisk støtte til etablering av desse tiltaka. Ein føreset at avtale om drift og vedlikehald ligg føre før igangsetting.

Nasjonalparkstyret vil stå som eigar og vere ansvarleg for drift og vedlikehald av informasjonsskilt og anna informasjonsmateriell.

Figur 23 Leik med breis er gøy og lærerikt! Tre små forskarspirer ved Bremuseet i Fjærland. Foto: Maria C. Knagenhjelm.

4 Kommunikasjonsplan

4.1 Bakgrunn

Kommunikasjonsplan for Jostedalbreen nasjonalpark er ein del av Besøksstrategi for Jostedalbreen nasjonalpark. Målsetjinga med besøksstrategien er å ta vare på naturverdiane i nasjonalparken samstundes som vi gjev alle besøkande ei betre naturoppleving og bidrar til auka verdiskaping i bygdene rundt nasjonalparken.

Føremålet med kommunikasjonsplanen er å bidra til at vi når måla i besøksstrategien gjennom å leggje føringar for forvaltninga sitt kommunikasjonsarbeid. Planen skal skildre kommunikasjonsmål, målgrupper, budskap, kanalar og ansvars- og oppgåvefordeling. Siste del av planen er ei tiltaksliste med tidsfristar.

Kommunikasjonsplanen blir eit viktig verktøy i arbeidet med å kanalisere ferdsla inn mot trygge innfallsportar og område som toler mykje besøk. Vi skal ønskje «velkomen inn» på

ein inkluderande og forståeleg måte, samstundes som vi bidreg til å auke forståinga for vernet og kanalisere turistar og besøkande til innfallsportar som toler det.

Kommunikasjonsplanen er utarbeidd av nasjonalparksekretariatet som eit utkast å arbeide vidare med, i samarbeid med lokalsamfunn og reiselivsorganisasjonar.

4.2 Mål for kommunikasjon

Det overordna målet med kommunikasjonsplanen er å leggje føringar for korleis vi skal kommunisere for å støtte oppunder målsetjingane i besøksstrategien og dei strategiske måla.

Vi skal kommunisere for å:

- Kanalisere ferdsle til gode og tilrettelagde innfallsportar
- Synleggjere berekraftige aktivitetstilbod rundt nasjonalparken
- Leggje til rette for friluftsliv og breoppleving
- Leggje til rette for opplevingar knytt til geologi og klima
- Formidle kunnskap om kulturlandskap og historie
- Informere om farar på og ved bre

4.3 Målgrupper

Gjesten

Hovudmålgruppa for direkte kommunikasjon til gjesten er turistar som er på reise i området eller planlegg reise til området, med spesiell vekt på førstegongsbesøkande. Vi skal framheve innfallsportar som er tilrettelagte og enkle å nå og som gjev god nasjonalparkoppleving.

Lokalbefolkninga

Folket i bygdene rundt Jostedalbreen kan vere både gjestar og ambassadørar for nasjonalparken og er difor ei svært viktig målgruppe.

Reiselivet

Overnattingsbedrifter, aktivitetsbedrifter og andre reiselivsbedrifter som har aktivitet i og rundt nasjonalparken har mest direkte kontakt med gjestene og dermed gode

mogelegheter til å formidle budskapet vår. Godt samarbeid og god informasjonsflyt mellom forvaltning og reiselivet i regionen vil bli høgt prioritert.

4.4 Budskap

Budskapet som vert kommunisert skal støtte opp om besøksstrategien. Det er vårt ansvar å produsere god og lettforståelig informasjon som bidreg til å kanalisere gjestene til gode og trygge nasjonalparkopplevingar utanom dei mest sårbare områda, og samstundes auke forståinga for vernet. Dette vil vi gjere ved å:

- Løfte fram besøkspunkt i randsona som toler stort besøk, er godt tilrettelagt med informasjon og som gjev ei god nasjonalparkoppleving
- Syne fram historier om vekslende brear og dagens klimaendringar
- Syne fram folk sin kamp for å overleve rundt breen, fortelje historia om ras, skred og flaumar
- Syne fram historier om tradisjonell bruk og ferdsel som stølsdrift og beitebruk, ferdsel over breen, tradisjonelt friluftsliv og fjellsport
- Syne fram berekraftige og naturbaserte aktivitetstilbod i og rundt nasjonalparken
- Leggje vekt på budskap om sikkerheit på og ved bre
- Løfte fram nasjonalparksentera som naturlege besøkspunkt for alle som ønskjer å vite meir om nasjonalparken og breen.

4.5 Kanalar

For å nå gjesten og dei andre målgruppene med budskapet vår må vi ta i bruk ulike kanalar og verkemiddel. Vi har valt ein kombinasjon av tradisjonelle og moderne kanalar for å nå ut til flest mogeleg innanfor våre målgrupper.

Informasjonspunkt ved innfallsportar

Informasjonspunkta som eksisterer i dag er av svært varierende kvalitet og dei fleste må rustast opp, bytast ut eller takast bort. Dette må gjerast i tråd med merkevareprofilen til Norges Nasjonalparker. Det må gjerast eit grundig førearbeid for å velje ut kva informasjon som skal prioriterast på dei ulike punkta. I besøksstrategien sin tiltaksplan skal det gjerast prioriteringar av kva innfallsportar som skal rustast opp først.

Besøksretta nettside

Denne skal vere retta mot dei besøkande og innehalde så mykje og god informasjon at gjesten og øvrige målgrupper står att med minimalt av usvarte spørsmål. Den skal ønskje velkomen inn i dei mindre sårbare områda og randsona samstundes som den skal innehalde tydeleg og lettforståelig informasjon om reglar og verneverdiar. Sida skal vere eit verktøy som alle målgruppene kan bruke og nyttiggjere seg av. Det skal ikkje vere ei reiselivsside, men det skal vere mogleg å planlegge opplevinga av nasjonalparken med

utgangspunkt i nettsida gjennom at vi lenker vidare til destinasjonsselskapa og dei lenker vidare til oss. Det same gjeld for besøkssentera, som vi har laga ei eiga temaside om og ønskjer å løfte fram. For best mogeleg resultat har vi kontakta destinasjonsselskapa og besøkssentera om innspel. Vi ønskjer i størst mogeleg grad å løfte fram dei same opplevingane og aktivitetane som reiselivet gjer sjølv, så lenge det ikkje strir mot vernet.

Tema for nettsida (ikkje endeleg versjon):

- Om nasjonalparken
- Opplevingar og aktivitetar
- Besøkssentera
- Innfallsportar
- Geologi og klima
- Historisk bruk
- Reise og overnatting

Sosiale medium/SoMe (Facebook, Instagram)

Jostedalsbreen nasjonalpark har valt å vere aktive på Facebook og Instagram. For å kunne påverke og nå ut med budskapet vår i størst mogeleg grad er det viktig å bygge opp ein god gruppe følgjarar på begge desse kanalane. Det skal gjerast ved å produsere og dele innhald med ein god blanding av inspirasjon og informasjon. Innhaldet må vere så interessant og underholdande at den potensielle følgjaren vel nettopp oss i jungelen av kontoar som finst i dag. Det vil vere formålstenleg å jobbe tett med destinasjonsselskapa og andre aktuelle samarbeidspartnarar, både for å samarbeide om innhald og enkelt kunne krysspublisere.

- Instagram

Instagram skal brukast til å inspirere og å kome med kort informasjon og enkle tips. Innhaldet skal vere ein kombinasjon av eigenprodusert stoff og deling av andre sitt innhald. Gode bilete i tråd med merkevara er viktig.

- Facebook

Facebooksida skal ha mykje av den same funksjonen som Instagram, men skal i større grad vere ein informasjonskanal. Det er likevel viktig å finne ein god balanse mellom inspirasjon og informasjon for å halde oppe interessa til følgjarane. Også her skal innhaldet vere ein kombinasjon av eigenprodusert stoff og deling av andre sitt innhald, men med ein større del eigenprodusert stoff.

Destinasjonsselskapa sine kanalar

Desse kanalane er viktige informasjonskjelder for gjesten både i planleggingsfasen og medan ein er på tur. Det er i dag stor variasjon i kor mykje informasjon dei ulike destinasjonsselskapa har om nasjonalparken. Vi skal jobbe for å løfte informasjonen i

desse kanalane, både ved direkte å ha tett samarbeid med destinasjonsselskapa og ved at det vert naturleg å lenke frå deira sider til vår besøksretta nettside.

Besøkssentera

Besøkssentera er viktige formidlarar av budskapet vår. Vi vil jobbe for å vidareutvikle det gode samarbeidet med dei tre besøkssentera rundt nasjonalparken.

Brosjyrar

Vi skal utarbeide ein ny kartbrosjyre med generell informasjon om nasjonalparken, naturen og opplevingane i området. Brosjyren skal vere ei kjelde til informasjon og ein invitasjon til besøkande.

Arbeid mot pressa

Vi skal ha ein god dialog med pressa, særleg lokal presse. Vi skal nytte dei moglegheitene som byr seg, men og sjølv ta initiativ til saker for å få ut budskapet vår.

Vegskilting/kartløyseringar

Rett og konsekvent skilting er viktig for at gjestene skal få ei god oppleving når dei besøker oss. Vi skal ha god dialog med vegvesenet, fylkeskommunen, kommunane, kartleverandørar og andre for å bidra til at skilting og kart er korrekte.

Film og foto om parken

Vi skal arbeide for å ha ein oppdatert bildebase med gode bilete og filmsnuttar frå nasjonalparken som kan nyttast på sosiale medium og i trykte medium.

4.6 Korleis kommunisere med målgruppene

4.6.1 Gjesten

Kommunikasjon med gjesten skal ideelt sett resultere i nye ambassadørar for Jostedalsbreen nasjonalpark. Vi skal produsere god og lettfatteleg informasjon som medverkar til å kanalisere gjestene til gode opplevingar utanfor dei mest sårbare områda, og som samstundes aukar forståinga for vernet. For å lukkast med dette er det viktig å sjå på kvar og korleis vi kan treffe gjestene både før, under og etter opphaldet. Vi må difor skildre korleis vi ser for oss kundereisa og bruke denne som eit utgangspunkt for kommunikasjonsarbeidet.

4.6.2 Reiselivet

For å kunne gje gjesten god informasjon er det viktig at det er god kommunikasjon og godt samarbeid mellom forvaltningsstyresmakta og reiselivet/fagmiljøa i området. Det er eit mål at størst mogeleg del av gjestane tek turen innom besøkssentera eller nyttar seg av organisert aktivitet, både fordi det gjev størst potensial for overføring av kunnskap, men og fordi det i størst grad fører til lokal verdiskaping.

4.6.3 Lokalbefolkning

Lokale folk kan vere både vertskap og gjester i nasjonalparken og er viktige ambassadørar og kunnskapsformidlarar. Forvaltninga bør så godt som råd sikre god lokal forankring av alle tiltak og prosessar som vert gjennomført i verneområdet.

4.7 Kommunikasjonsplan – tiltak 2021 - 2022

Tabell 4: Kommunikasjonsplan – tiltaksliste

Tema/prosjekt	Ansvarleg/samarbeid	Tidsfrist
Få vedteke besøksstrategien	Forvaltarane	Sept. 2021
Ferdigstille besøksretta nettside	Forvaltarane	Mai 2021
Utarbeide plan for vegskilting rundt JNP	Forvaltarane/Vegvesen/Fylkeskommune/Kommunane/nærliggjande verneområde/ destinasjonsselskapa	Nov. 2021
Utarbeide plan for skilting i 2022	Forvaltarane	Nov. 2021
Årleg fellesmøte med destinasjonsselskapa og besøkssentera	Forvaltarane/destinasjonsselskapa/besøkssentra	Nov. 2021
Biletbase for JNP	Forvaltarane	Nov. 2021
Utarbeide ny kartbrosjyre for JNP	Forvaltarane/Miljødirektoratet	Mars 2022

5 Innfallsportar

Innfallsportane er eit av dei viktigaste verkemidla for å formidle vernet til dei besøkande, anten dei berre er på gjennomreise eller planlegg turar inn i verneområda. Vi kan sjå på innfallsportane som summen av all utandørs tilrettelegging rundt verneområda. Dei skal ligge i randsona til vernet, utanfor vernegrensa. Innfallsporten skal gje den besøkande ei klar oppfatning av føremålet med nasjonalparken.

Det er tre ulike typar innfallsportar i rettleiaren som Miljødirektoratet skil mellom og dei er kort skildra under.

Informasjonspunkt

Heilskapleg utandørs informasjon om verneområda til dei besøkande. Er aktuelt i tilknytning til alle nasjonalparker, og det er naturleg å lokalisere saman med stoppestader for andre aktørar, til dømes ved rasteplassar, utsiktspunkt, bom osv. Informasjonspunkta skal vere tilpassa alle brukargrupper, med informasjonstavler og skilt avklart i ein informasjonsplan.

Startpunkt

Startpunkt er mest aktuelt for nasjonalparker med eit etablert stinett. Desse er meint for besøkande som skal ut på vandring i verneområda, og skal ligge ved naturlege startpunkt for turen, ofte langt frå hovudvegnettet. Startpunkta skal vere avklart i forvaltningsplanen og tilknytt etablerte stiar som er identifiserte som prioriterte. Dei skal bestå av parkering og informasjon retta mot turgåaren.

Utkikkspunkt

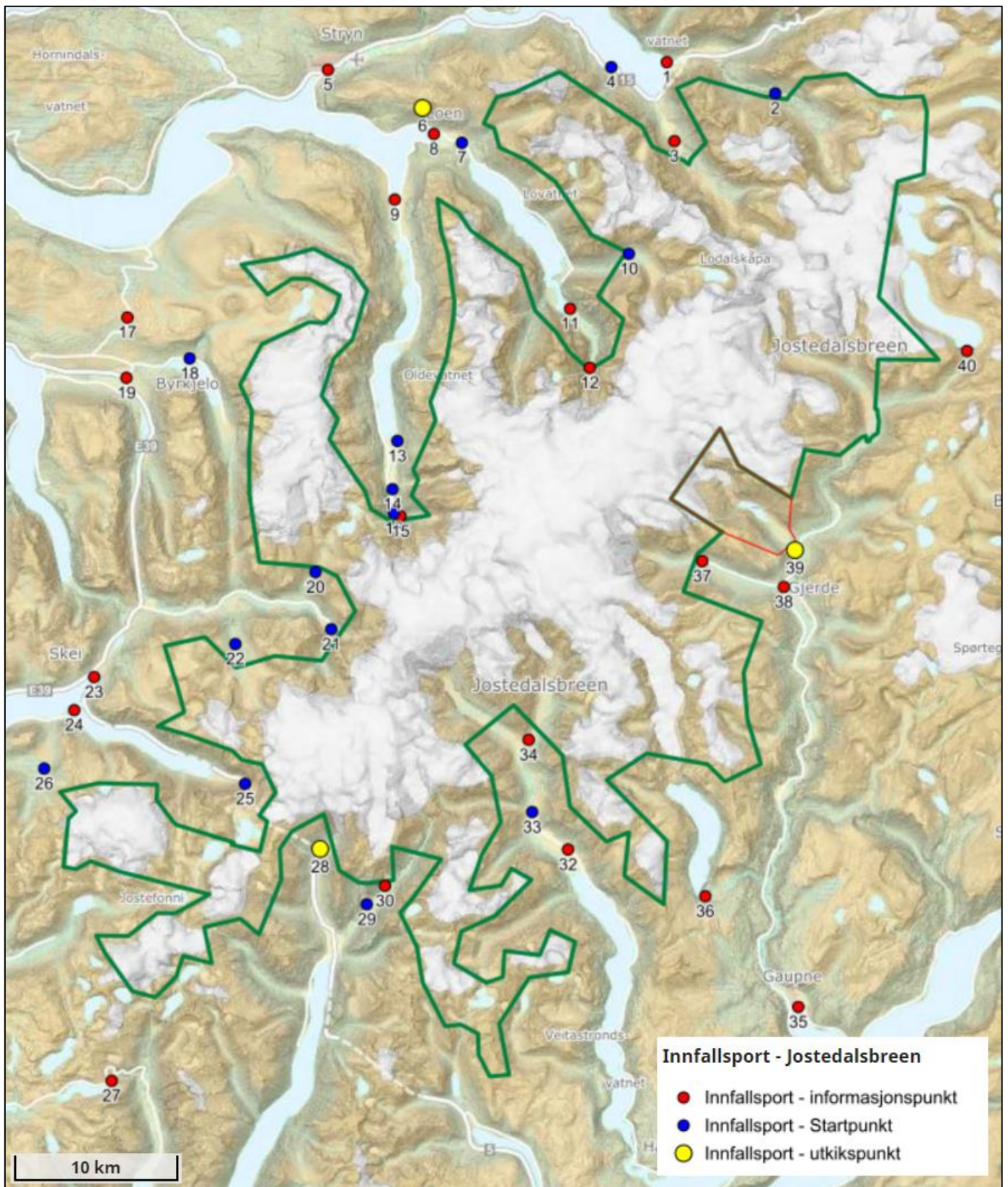
Aktuelt ved nasjonalparker med høge besøkstal, stor attraksjonskraft og det er naudsynt at områda har høg tolegrense. Det er store krav til tomt. Utkikkspunkt skal vere ein attraksjon og eit besøksmål i seg sjølv. Punktet må vere eit eigna utgangspunkt for nærturar og opphald ved punktet. Nærleik til ein hovudveg er ein føresetnad, med god visuell kontakt med verneområdet. Eit utkikkspunkt bør innehalde parkering for minst 70 bilar, ein 30 minuttars nærområdetur på gangsti og eit utkikkspunkt. Det skal vere mogleg å drive naturvegledning med utgangspunkt i anlegget og alt av sanitæranlegg må vere på plass.

Jostedalsbreen nasjonalpark er i dag Norges mest besøkte nasjonalpark. Med den venta auken i reiselivet dei neste åra vil det vere avgjerande at vi klarer å styre store delar av turistane til stader som er tilrettelagt og som gjev gode nasjonalparkopplevingar utan at det slit ned nasjonalparken. I besøksstrategien er det difor lagt til rette for mange informasjonspunkt utanfor nasjonalparken. Eksakt plassering av dei einiskilde innfallsportane er ikkje avklara alle stader og må jobbast med som ein del av oppfølginga av besøksstrategien.

5.1 Tiltak på innfallsportane

I denne besøksstrategien har 40 innfallsportar fått ein nærare omtale. Det er fleire utgangspunkt for turar inn i verneområdet, men desse 40 er dei som best møter kriteria for utveljing som vi har sett opp. Ein innfallsport kan anten vere eit informasjonspunkt, eit startpunkt for turar vidare inn i nasjonalparken, eit utsiktspunkt eller ein kombinasjon av desse.

Eit kriterium for utveljing er høg bruk. Ein ønskjer naturleg nok å prioritere tilrettelegging og informasjon der ein kan nå flest besøkande. Ved dei fleste av desse innfallsportane er det allereie eksisterande tilretteleggings- og informasjonstiltak som vi kan byggje vidare på og hauste erfaringar frå. Eit anna hovudkriterium ved utveljing er at innfallsporten er lokalisert slik at ytterlegare besøk og tilretteleggingstiltak kan skje utan nemneverdige negative verknader på verneverdiane. Kartet under syner den geografiske spreinga for innfallsportane og ulike fargar viser type innfallsport.

Figur 24 Kart over innfallsportane rundt Jostedalsbreen nasjonalpark. For meir informasjon om ein skilde punkt, sjå under (nummer på kart tilsvarar nummer i tabell 5 / kap. 5.1.1). Kartdata henta frå Fylkesatlas / Norge Digitalt.

Tabell 5: Liste over foreslegne innfallsportar i Jostedalsbreen nasjonalpark.

Nr	Innfallspørt	Type	Storleik på tiltak	Tid for gjennomføring av tiltak
1	Hjelle	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2025-2027
2	Sunndalen	Startpunkt	Startpunkt	2021-2022
3	Erdalen	Informasjonspunkt	Større tiltak	2021-2022
4	Fosnes	Startpunkt	Mindre tiltak	2021-2022
5	Stryn	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2025-2027
6	Hoven	Utkikkspunkt	Større tiltak	2023-2024
7	Skålastien	Startpunkt	Større tiltak	2021-2022, 2023-2024
8	Loen	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2025-2027
9	Olden	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2025-2027
10	Bødalen	Startpunkt	Startpunkt	2023-2024
11	Kjenndalsstova	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2021-2022
12	Kjenndalsbreen	Informasjonspunkt	Større tiltak	2021-2022
13	Kvame, Flatsteinbu	Startpunkt	Startpunkt	2023-2024
14	Åbrekke, Brenndalen	Startpunkt	Startpunkt	2021-2022
15	Briksdalen	Informasjonspunkt	Større tiltak	2021-2022, 2023-2024
16	Melkevoll Bretun, Oldeskaret	Startpunkt	Startpunkt	2025-2027
17	Utvikfjellet	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2025-2027
18	Sanddalen	Startpunkt	Startpunkt	2023-2024
19	Byrkjelo	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2025-2027
20	Haugadalen	Startpunkt	Startpunkt	2023-2024
21	Fonn	Startpunkt	Startpunkt	2025-2027
22	Befringstøylen	Startpunkt	Startpunkt	2023-2024
23	Skei	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2025-2027
24	Kjøsnesfjorden	Informasjonspunkt	Større tiltak	2023-2024, 2025-2027
25	Lundaskaret	Startpunkt	Større tiltak	2023-2024
26	Dvergsdalsstøylen	Startpunkt	Startpunkt	2025-2027
27	Utsikten, Gaularfjellet	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2025-2027
28	Bøyabreen	Utkikkspunkt	Større tiltak	2023-2024
29	Supphelledalen, Flatbrehytta	Startpunkt	Startpunkt	2021-2022
30	Supphellebreen	Informasjonspunkt	Større tiltak	2021-2022
31	Sogndal	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2025-2027
32	Veitastrond	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2023-2024
33	Vårstølen	Startpunkt	Startpunkt	2021-2022
34	Tungestølen	Informasjonspunkt	Større tiltak	2021-2022
35	Gaupne	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2025-2027
36	Leirdalen	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2023-2024
37	Bergset	Informasjonspunkt	Større tiltak	2023-2024
38	Gjerde	Informasjonspunkt	Større tiltak	2025-2027
39	Nigardsbreen*	Utkikkspunkt	Større tiltak	2020 – Luster kommune*
40	Styggevatnet	Informasjonspunkt	Mindre tiltak	2023-2024

Kva for informasjons- og tilretteleggingstiltak som er aktuelle ved kvar einfallsport vil variere med tilhøva på staden. Nokre innfallsportar vil berre ha trong for ei relativt enkel tilrettelegging og eit avgrensa informasjonstilbod for å kunne tene dei gjestande på ein god måte. På andre innfallsportar kan det derimot vere nødvendig med omfattande tilrettelegging og informasjon. Sjølv om trongen for tiltak kan vere stor betyr det ikkje alltid at nasjonalparkstyret må bruke store ressursar. Ved mange føreslegne innfallsportar er dei tunge investeringane i infrastruktur allereie på plass, slik at nasjonalparkstyret kan konsentrere seg om informasjonsdelen.

Dette opnar for ei meir omfattande satsing på dei av innfallsportane som har størst potensiale for å kunne ta imot ein venta besøksauke i åra som kjem, utan at det går utover verneverdiane.

Utkikkspunktet på Hoven er allereie etablert av lokale reiselivsaktørar. Dette kan bli ein av dei flottaste innfallsportane for Jostedalbreen nasjonalpark om vi får høve til å bruke det som utkikkspunkt. Det meste av infrastruktur er allereie på plass på Hoven, det er i prinsippet berre trong for utforming og oppsetting av informasjon i tråd med merkevarestrategien. Utkikkspunktet ved Bøyabreen vil krevje større investeringar i infrastruktur, men har stort potensiale for auka besøk sidan det ligg rett ved ei av hovudfartsåranane gjennom området.

Det vil og bli aktuelt å gå inn med ressursar til tiltak, som t.d. parkeringsplassar, toalett og tilrettelegging av stiar ved fleire av startpunkta og informasjonspunkta.

5.1.1 Innfallsportar med trong for mindre tiltak

Dette omfattar innfallsportar der det ikkje er trong for omfattande tilrettelegging, og innfallsportar der mykje av aktuelle tilretteleggingstiltak allereie er gjennomført.

Hjelle (1)

Hjelle ligg ved austenden av Oppstrynsvatnet, med god utsikt mot nokre av dei flottaste og mest alpine fjellformasjonane i Jostedalbreen nasjonalpark. Turen til Hjelle er ein kort og vakker avstikkar frå rv60.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Fosnes (4)

Jostedalbreen nasjonalparksenteret ligg rett ved riksveg 60 på Fosnes i Oppstryn. Senteret er godt tilrettelagt med alle fasilitetar. For å gje eit ekstra tilbod til dei besøkande i Oppstryn ønskjer vi å leggje til rette ein tursti inn Fosdalen med startpunkt ved nasjonalparksenteret og endepunkt rett innanfor nasjonalparkgrensa.

Tiltak:

- Etablering av startpunkt med informasjonsskilt ved nasjonalparksenteret

Stryn (5)

Stryn er kommunesenteret i Stryn kommune og eit viktig trafikknutepunkt i Nordfjord. Hovudfartsårene riksveg 15 og fylkesveg 60 møtest i Stryn sentrum. Det er difor mange reisande som stoppar i Stryn sentrum og som her vil kunne få informasjon om nasjonalparken.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Loen (8)

Loen er eit av dei mest besøkte reisemåla på Vestlandet med fleire store reiselivsbedrifter og er eit naturleg utgangspunkt for mange nasjonalparkopplevingar. Lodalsvegen (fv5723) startar i Loen sentrum.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Olden (9)

Olden er eit knutepunkt i reiselivet i Nordfjord. I Olden er det cruisehamn som genererer mykje trafikk inn mot Jostedalsbreen. Olden er eit naturleg utgangspunkt for mange nasjonalparkopplevingar. Oldedalsvegen (fv5724) tek av frå fylkesveg 60 i Olden sentrum.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Kjenndalsstova (11)

Kjenndalsstova ligg der Kjenndalen møter Lovatnet. I sommarsesongen går det båtturar på Lovatnet frå Sande til Kjenndalsstova. Mange bussturistar besøker Kjenndalsstova. Det er privat bomveg frå enden av fv 5723. Kjenndalsstova er ein av dei mest besøkte innfallsportane til nasjonalparken med over 100 000 turistar årleg og er utgangspunkt for turar inn til Kjenndalsbreen.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Utvikfjellet (17)

Utvikfjellet er ein naturleg stoppestad for vegfarande langs rv60. Her er ein stor og godt tilrettelagt rasteplass der det enkelt bør kunne leggjast til rette for informasjon om nasjonalparken. Ny E39 er planlagt å gå i tunell under Utvikfjellet, men vegen over Utvikfjellet vil framleis vere attraktiv for turistar på grunn av det vide utsynet.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Byrkjelo (19)

Byrkjelo ligg i dag i krysset der rv60 tek av frå E39. Når ny E39 er bygd vil tunell under til Utvik starte ved Byrkjelo. Her vil det vere naturleg å informere om nasjonalparken sin nordvestlege del og turmogelegheiter i området inn mot Myklebustbreen. Må vente til trase for ny E39 er avklara.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Skei (23)

Skei ligg i krysset der rv5 møter E39 i nordenden av Jølstravatnet. Det er mange reisande som stoppar i området og det vil vere naturleg å informere om nasjonalparken her, gjerne nær vatnet.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Utsikten, Gaularfjellet (27)

Fv13 over Gaularfjellet har status som Nasjonal turistveg, og den er særleg tilrettelagt med tanke på dette. På Utsikten har Statens vegvesen laga ein stor og flott rasteplass, med mektig utsyn over dalen nedanfor og fjella innover mot Jostefonni, den sørvestlegaste delen av nasjonalparken. Eit informasjonspunkt her heilt i sørvest vil kunne nå andre reisande enn lenger nord og aust.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Sogndal (31)

Sogndal er kommunesenter i den nye Sogndal kommune, regionsenter i Indre Sogn og eit knutepunkt som mange reisande er innom. Riksveg 5 og Fv55 kryssar i Sogndal. Mange reisande både med bil, båt og fly er innom tettstaden.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Veitastrond (32)

Sentrum i bygda Veitastrond ligg om lag 30km køyring frå Fv55 langs Fv337. Bygda er omkransa av nasjonalparken og er ein tradisjonsrik innfallspurt til Jostedalsbreen med mange oppgangar til breen og ferdslveggar til nabobygder over fjell og bre. Talet besøkande på Veitastrond vil truleg auke dei neste åra, etter at nye Tungestølen vart opna i 2019.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt ved butikken

Gaupne (35)

Gaupne er kommunesenteret i Luster kommune og ligg ved utløpet av Jostedalen som avgrensar Jostedalsbreen nasjonalpark mot aust. Det vil vere naturleg å ha eit felles informasjonspunkt for nasjonalparkane Jostedalsbreen, Breheimen og Jotunheimen nær Fv55.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Leirdalen (36)

Området inst i Leirdalen er utgangspunktet for turar til fjellområdet rundt Tunsbergdalen. Vinterstid er dette eit populært område for toppturar, mest kjent er den markerte fjelltoppen Hest. Tilkomsten til Leirdalen er langs ein 5 km lang kommunal veg frå Fv604 i Jostedalen.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt. Vektlegging av informasjon om vinteraktivitetar og sikkerheit

Styggevatnet (40)

Styggevatnet (Styggevassdammen) ligg ved enden av anleggsvegen lengst nord i Jostedalen, 54 km frå Gaupne. Styggevassdammen er utgangspunkt for turar på Styggevatnet mot Austdalsbreen og inn i Breheimen. Det vil vere naturleg å ha eit felles informasjonspunkt for nasjonalparkane Jostedalbreen og Breheimen ved parkeringsplassen ved enden av veggen.

Tiltak:

- Etablering av nytt felles informasjonspunkt

5.1.2 Innfallsportar med trong for større tiltak

Erdalen (3)

Vegen inn Erdalen er ein gamal ferdselsveg for folk og bufe over til Jostedalen. Frå Greidung inst i Erdalen går det ein smal bomveg om lag 2 km inn til parkeringsplass ved Loppeset, der den gamle, men fint restaurerte, driftevegen mot Storesætra (Erdalssetra) og Vesledalssetra startar. Storesætra er plukka ut som eit prioritert kulturlandskapsområde, og det er årleg om lag 200 storfe på sommarbeite på setra. På Vesledalssetra har Indre Nordfjord Turlag ei sjølvbetjent turisthytte. Stryn kommune har spelt inn at det bør vurderast å etablere ein ny parkeringsplass ved Greidung med toalett og informasjon.

Tiltak:

- Nytt informasjonspunkt med parkering og toalettanlegg ved Greidung
- Fornyng av informasjonsskilt ved starten av driftevegen ved Loppeset

Hoven (6)

Hoven har det meste som eit utkikkspunkt skal ha og meir til. Gondolbana til Hoven er blitt eit viktig trekkplaster for turistar på Vestlandet. Å informere om nasjonalparken her vil kunne gje store nasjonalparkopplevingar til mange utan at dei nødvendigvis må innanfor vernegrensa, noko som kan minske trykket inn mot nasjonalparken frå nokre turistgrupper. Hoven har stor kapasitet og gjev lokal verdiskaping. Infrastrukturen er allereie på plass for at Hoven kan bli eit *utkikkspunkt* etter Miljødirektoratet sin kategorisering av innfallsportar, utan at det krevst store investeringar i infrastruktur. Eigargane har signalisert at nasjonalparken er velkomen, så det er berre trong for å planlegge og leggje til rette informasjon i tråd med rettleiaren for innfallsportar.

Tiltak:

- Etablering av utkikkspunkt med nasjonalparkinformasjon
- Integrering av utkikkspunkt etter merkevarestrategien som ein del av tilbodet ved Hoven

Skålastien (7)

Ved Tyva, 2 km innanfor Loen sentrum langs Fv723 Lodalsvegen, startar stien mot Skåla og turlagshytta Skålabu. Skålastien har lenge vore ein svært populær tur inn i nasjonalparken som er mykje brukt i marknadsføringa av området, mellom anna med det kjende motbakkeløpet Skåla Opp. Etter at Skålabu vart opna i 2017 har besøket auka mykje. Det er investert mykje i tilrettelegging av Skålastien. Skålastilaget er etablert for å ta vare på og utvikle Skålastien vidare. Tyva vil og vere ein innfallsport for tilreisande på veg vidare inn Lodalen.

Tiltak:

- Oppgradering av startpunktet ved Tyva
- Toalettfasilitetar
- Oppmerking av parkering
- Informasjonsskilt
- Etablering av kortare turalternativ

Kjenndalsbreen (12)

Det går og ein privat bomveg frå enden av Fv723 forbi Kjenndalsstova i enden av Lovatnet og inn til Kjenndalen, der det er parkeringsplass med toalett. Vidare er det tilrettelagt ein gangsti fram til eit utsiktspunkt mot Kjenndalsbreen. Kjenndalsbreen er ein av innfallsportane som kan få svært mange besøkande på kort tid, det er difor viktig at gangstien og utsiktspunktet har kapasitet til å ta i mot svært mange på kort tid. Årleg besøker over 100 000 turistar Kjenndalen.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt
- Oppgradering av stien slik at den vert universelt utforma
- Utvide og utforme endepunktet på gangstien slik at færre går vidare inn mot breen

Briksdalen (15)

Briksdalen ligg inst i Oldedalen omlag 22 km frå Olden sentrum og er den mest besøkte innfallsporten til nasjonalparken, og truleg den staden med flest besøkande innanfor parkrensa. Årleg besøk i Briksdalen er mellom 250 000-300 000, ein stor del av dette er cruiseturistar. Tidlegare var det hesteskyss frå Briksdalen fjellstove og inn til breen. Hestane vart bytta ut med dieseldrivne trollbilar i 2005. Bilane har kapasitet til å frakte om lag 50 000 turistar i løpet av sesongen. Det er og tilrettelagt turveg/tursti frå fjellstova, slik at gåande ikkje treng ta same vegen som trollbilane. Trengsel, støy og lukt frå dieselmotorane har blitt opplevd som negativt av ein del gjester, difor er det no laga ein ny gangveg på sørsida av elva med brukryssing nær Bredesvedene. Det er og planlagt å restaurere den gamle ridevegen kalla Keisar Wilhelms sti, for å gje ein alternativ gangveg opp på nordsida av Kleivafossen. Dette vil gjere det mogeleg å velje å gå på stiar som er

utan trafikk av trollbilar opp og ned dalen. Det er uttrykt ønskje om ein ny utsiktsplass på sørsida av elva.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt og skilting
- Restaurering av Keisar Wilhelms sti

Kjøsnesfjorden (24)

Ved Kjøsnesbrua har Sunnfjord kommune og Statens vegvesen planlagt ein rasteplass på ei kunstig øy ute i fjorden. Denne staden vil eigne seg svært godt som informasjonspunkt med flott utsikt innover Kjøsnesfjorden. Om mogeleg bør det i samband med dette informasjonspunktet leggjast til rette for syklende og gåande i området rundt Kjøsnesfjorden.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt
- Etablering av turløype/sykkeltrase

Lundaskaret (25)

Den restaurerte stien opp Lundaskaret startar ved innslaget til Fjærlandstunnelen om lag 1 km frå Lunde turiststasjon. Tilkomsten frå parkering til stistart er farleg, då ein må over brua rett ved utgangen av tunnelen.

Tiltak:

- Utbetring av startpunkt ved tunnelinnslaget
- Gangbru over elva
- Informasjonsskilt

Bøyabreen (28)

Bøyabreen er ein av dei lettast tilgjengelege innfallsportane til Jostedalbreen nasjonalpark. Det går ein kommunalveg om lag 0,5 km frå Fv5 og inn til Brævasshytta. Statens vegvesen har lagt til rette ein rasteplass om lag 150 m. frå Fv5. Ferdselsteljar ved gangbrua inn mot Brevatnet viste at det i 2018 var over 80 000 besøkande ved Bøyabreen.

Kjem ein køyrande opp frå Fjærland møter ein utsynet mot Bøyabreen. Mange stoppar i vegkanten for å fotografere, noko som har ført til mange nesten-ulukker kvart år. Avkøyrsla inn mot rasteplassen og Bøyabreen må utbetrast for å redusere trafikkfaren i området og leggjast til rette for dei besøkande. Det er beitedyr i området og gardbrukarane har blanda erfaringar med tanke på ureining frå turistar, toalettkapasiteten har til tider vore for dårleg.

Det er trong for oppgradering av innfallsporten til Bøyabreen slik at den kan ta imot fleire turistar på ein trygg og god måte. Tilrettelegging for og kanalisering av fleire turistar til innfallsporten ved Bøyabreen vil kunne redusere slitasjen andre stader. Området ved Bøyabreen eignar seg godt for etablering av eit utkikkspunkt med tilhøyrande fasilitetar.

Tiltak:

- Planlegging og etablering av nytt utkikkspunkt
- Universelt utforma rundturløype
- Planlegging og utbetring av trafikkløysinga i Bøyadalen

Supphellebreen (30)

Den kommunale vegen til Supphellebreen tek av frå Fv5 om lag 1,5 km nord for Norsk Bremuseum og går 5 km inn Supphelledalen til snuplass om lag 250 meter frå nasjonalparkgrensa. Nær snuplassen har Sogndal kommune i 2019 lagt til rette med toalettanlegg, innfallsporten er elles lite tilrettelagt. Det er til tider farleg å gå for nær den regenererte breen nedanfor Supphellebreen, difor bør det leggjast til rette for turistar på ein måte som gjer det naturleg å ikkje gå heilt fram til breporten.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt
- Tilrettelegging av ein sti for å redusere faren for ulukker ved brefronten

Tungestølen (34)

Tungestølen ligg om lag 40 km køyring frå Fv55 langs Fv337. Tungestølen har lange tradisjonar som ein innfallsport til Jostedalsbreen med mange oppgangar til breen. Nye Tungestølen turisthytte vart opna i 2019 og vil truleg trekkje mange nye tilreisande til Tungestølen. Det er fleire turalternativ i ulike retningar som startar i området ved Tungestølen.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt
- Etablering av startpunkt for fleire turstiar

Bergset (37)

Bergset var frå tidleg 1800-tal utgangspunkt for ein av dei mest nytta overgangane over Jostedalsbreen. Ruta gjekk opp Tuftebreen over breen og ned til Loen og Olden. Bergset er også i dag ein populær innfallsport til Jostedalsbreen. Ved parkeringsplassen inst i Krundalen er det tilrettelagt med toalett, informasjon og merka turstiar inn mot Bergsetbreen og Tuftebreen. Det er sårbare morenar i Krundalen som må takast omsyn til ved tilrettelegging for ferdsel.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

Gjerde (38)

Gjerde ligg der Krundalen munnar ut i Jostedalen og er sentrum i Jostedalen, med m.a. butikk, hotell og campingplass. Det er eit naturleg stoppunkt for dei mange reisande i dalen. Difor bør det leggjast til rette for eit informasjonspunkt her.

Tiltak:

- Etablering av informasjonspunkt

*Nigardsbreen (39)**

Nigardsbreen er ein viktig innfallspørt til nasjonalparken som vert forvalta av Luster kommune. Vert truleg tilrettelagt som eit utkikkspunkt.

Tiltak:

- Vert planlagt og tilrettelagt av Luster kommune

5.1.3 Frittstående startpunkt

Sunndalen (2)

Sunndalen er ein sidedal til Hjelledalen i Oppstryn. Frå Fv15 går ein smal bomveg 5 km inn til Sunndalen gard. Ved enden av vegen er det bru over Sunndøla der T-merka sti og den utbetra driftevegen startar. Sunndalen gard er startpunkt for turar inn mot Sunndalssætra, Kamperhamrane og Sygneskardvatna.

Tiltak:

- Informasjonsskilt
- Betra tilrettelegging for parkering

Bødalen (10)

Det går ein smal bomveg 5 km inn Bødalen til stor parkeringsplass ved nasjonalparkgrensa. Bødalen er ein godt etablert innfallspørt med om lag 12 000 besøkande årleg. Det er og ein teltplass, Bødalsæter Brecamp, med toalett og opphaldsrom. Bødalssætra er ein mykje brukt innfallspørt til nasjonalparken og her startar turane både til Bødalsbreen og til Lodalskåpa, som er viktige turmål både for lokale og

tilreisande. Morenelandskapet i Bødalen er av nasjonal og internasjonal verdi og sårbart for ferdsel. Kanalisering av ferdsel utanom sårbare område er difor svært viktig.

Tiltak:

- Nye informasjonsskilt
- Utbetring av parkeringsplass

Kvame, Flatsteinbu (13)

Ved Kvame i enden av Oldevatnet er startpunkt for tursti til Flatsteinbu. Ein liten parkeringsplass gjev plass til 3-4 bilar. Stien til Flatsteinbu er frå gammalt tilrettelagt med kjettingar og enkelte jerntrinn. Oldedalen utviklingslag ønskjer at ruta til Flatsteinbu skal rustast opp. Dersom stien skal leggjast til rette for fleire må det leggjast til rette nokre fleire parkeringsplassar og oppdatert informasjon.

Tiltak:

- Informasjonsskilt
- Opprusting av tursti til Flatsteinbu
- Utviding av parkeringsplass

Åbrekke, Brenndalen (14)

Åbrekke gard er startpunkt for tursti til Brenndalen. Tidlegare var stien inn mot Brenndalsbreen mykje nytta til gaida turar på breen. Etter at breen minka og Bretunga vart for bratt er det slutt på gaida Breturar her. Området inn mot brefronten er dels farleg. Det er ønskjeleg å redusere ferdselen inn mot breen og heller leggje til rette slik at fleire stoppar i området ved Brenndalsetra, eller tek ein rundtur vidare om Åberg.

Tiltak:

- Informasjonsskilt ved parkeringsplass
- Informasjonsskilt ved Brenndalsetra
- Tilrettelegging av rundtur mellom Åbrekke og Åberg

Melkevoll Bretun, Oldeskaret (16)

Ved Melkevoll Bretun er det startpunkt for tursti over Oldeskaret, den gamle ferdsleveggen mellom Oldedalen og Jølster som er restaurert og godt tilrettelagt. Det er parkering og informasjon om nasjonalparken og turstien.

Tiltak:

- Nye informasjonsskilt

Sanddalen (18)

Den gamle skulen i Sanddalen er eit naturleg startpunkt for turar mot Myklebustbreen, Snønipa og fjella rundt Svartebotnen. Her bør det leggjast til rette med informasjon og mogelegheit for parkering.

Tiltak:

- Informasjonsskilt

Haugadalen (20)

Frå Høyset i Stardalen går det bomveg opp til parkeringsplass nokre hundre meter før Haugastøylen. På parkeringsplassen er det tilrettelagt med informasjonsskilt, bord, benker og eit enkelt toalettbygg utan vatn og straum. Dette er eit startpunkt for turar inn til Haugabreen og over Oldeskaret. Haugabreen er mykje nytta til breføring. Det er store geologiske verdiar knytt til morenelandskapet i Haugadalen, desse må takast særleg omsyn til ved planlegging av tiltak i området.

Tiltak:

- Nye informasjonsskilt

Fonn (21)

Fonn inst i Stardalen er startpunkt for tursti mot Tverrdalen og Gallen. Det er ønske om å leggje til rette ein tursti inn Langedalen.

Tiltak:

- Informasjonsskilt
- Tilrettelegging av parkeringsplass
- Utgreiing av tursti i Langedalen

Befringstøylen (22)

Frå Befring i Stardalen går det ein bomveg 4 km inn til parkeringsplass som er startpunkt for turar mot Befringstøylen, Lonene, Strupen og Kvannebakku. På vestsida av Befringseiva går det sti vestover fjellet til Fossheimsdalen.

Tiltak:

- Informasjonsskilt på parkeringsplassen

Dvergsdalsstøylen (26)

Det går kommunal veg frå Fv5690 om lag 4 km opp til Dvergsdalsstøylen og her er startpunkt for tursti mot Fagredalen og Grovabreen. Sunnfjord kommune eig og driftar parkeringsplassen ved den «gamle skihytta», som fungerer som vinterparkering og

toppturparkering og er innfallsporten til Fagredalen om vinteren. Her er sett opp informasjon om nasjonalparken, villrein og turar i området. Om sommaren kan ein nytte privat veg vidare og parkere ved bommen.

Det vert ikkje lagt opp til auka ferdsel i dette området

Tiltak:

- Nye informasjonsskilt på litt sikt

Supphelledalen, Flatbrehytta (29)

Startpunkt for tursti til Flatbrehytta ligg innanfor Øygaard om lag 3 km inn i Supphelledalen. Det er god plass på parkeringsplassen og informasjon om stien, Flatbrehytta og nasjonalparken. Flatbrehytta er ei privateigd, sjølvbetjent turisthytte. Flatbrehytta nyttast ein del til brekurs om sommaren og som startpunkt eller endepunkt på den klassiske vårskituren Josten på langs, eller ved andre brekryssingar. Endemorena ved Flatbrehytta er utsett for slitasje grunna trakk, og det bør sjåast på kanalisering og slitasjereduserande tiltak. Stien opp mot Flatbrehytta må ryddast jamleg.

Tiltak:

- Informasjonsskilt
- Få til avtale om stifadder

Vårstølen, Veitastrond (33)

Det er ein eldre T-merka sti frå Vårstøylen på Veitastrond, inn Snauedalen og over Supphelleskaret til Supphelledalen i Fjærland. Sogndal turlag har planar om å remerke denne turstien.

Tiltak:

- Informasjonsskilt på parkeringsplass

5.2 Tiltaksplan

I tiltaksplanen har vi samanfatta tiltaka i dei føregåande kapitla. Tiltaksplanen som er skissert under må sjåast som rettleiande. Kva for tiltak som er mogeleg å gjennomføre kvart år vil i stor grad avhenge av mellom anna tilgangen på tiltaksmidlar frå Miljødirektoratet, annan finansiering og gjennomføringskapasiteten til nasjonalparkforvaltninga og aktuelle samarbeidspartnarar. Både signal frå dei årlege møta i rådgjevande utval, kommunar, lokalsamfunn, næringsaktørar og andre samarbeidspartar vil såleis vere viktige i planlegging og prioritering av tiltak. Nasjonalparkstyret vil kvar haust utarbeide ein meir detaljert tiltaksplan. Når Miljødirektoratet si tildeling av tiltaksmidlar er klar vil planen bli justert. Her vil og skjøtseltiltak og mindre informasjons- tilretteleggingstiltak som ikkje inngår i besøksstrategien kunne prioriterast.

Generelt vil tilretteleggingstiltak der aktuelle samarbeidspartar, som kommunar, grendelag, grunneigarlag, m.m., er aktive i planlegging og finansiering, bli prioritert tidlegare enn tiltak der Jostedalsbreen nasjonalparkstyre (JNP) må dra lasset åleine. For at dei årlege tiltaksmidlane skal rekkje til å gjennomføre tilretteleggingstiltaka som er skissert i besøksstrategien, må ein gå ut i frå at JNP ikkje kan bidra med meir enn 50% av totalkostnaden for tiltaka. Tiltaksmidlane må i all hovudsak gå til etablering av tiltaka. Drift av tilretteleggingstiltak må difor overlatast til samarbeidspartar. JNP vil ta kostnadane med oppsetting og vedlikehald av informasjonsskilt.

Organisering av fadderordningar for einskilde stiar kan vere eit godt verkemiddel for drift, ettersyn og vedlikehald av stiar i og rundt nasjonalparken.

Dei ulike tiltaka i besøksstrategien vil bli delt inn i tre grupper etter når i besøksstrategiperioden (2021-2027) dei er tenkt gjennomført. Innfallsportar som ligg nær vernegrensa vil i stor grad verte prioritert tidleg, mens hovudtyngda av arbeidet med etableringa av innfallsportane i sentrumsområda rundt Jostedalsbreen vil skje mot slutten av perioden.

Det er stor variasjon i kor langt planar for utbetringar og tilrettelegging er kome for dei føreslegne innfallsportane. Miljødirektoratet sin rettleiar *Innfallsporter* skal nyttast som mal for gjennomføring av alle prosjekt knytt til innfallsportar til Jostedalsbreen nasjonalpark. Det betyr at sårbarheitsvurdering og prosjektering må vere gjennomført før større tiltak vert sett i gang på nye og eksisterande innfallsportar. Dersom sårbarheitsvurdering eller prosjektering av ein innfallsport viser at den av ulike årsaker ikkje bør eller kan etablerast må tiltak på innfallsporten revurderast.

Innfallsportane som er lette å etablere, og der ein har aktive samarbeidspartar, vil bli tatt først. Innfallsportar som krev mykje planlegging og som involverer mange aktørar vil bli tatt mot slutten av perioden. På nokre av innfallsportane må kommunal infrastruktur på plass før det er hensiktsmessig for JNP å etablere sine informasjonspunkt. Rekkjefølgje

for etablering eller oppgradering av innfallsportane vil kunne endrast dersom føresetnadane endrar seg i løpet av tiltaksplanperioden.

Når det gjeld informasjons- og tilretteleggingstiltak som ikkje er direkte knytt til innfallsportane, ønskjer ein å komme i gang med dette arbeidet så tidleg som råd i besøksstrategiperioden. Informasjonsskilt på dei frittstående startpunkta vil og bli sett opp fortløpande når finansieringa er på plass.

Når ein kjem litt ut i tiltaksperioden vil ikkje tabellane under innehalde detaljerte tiltak for dei ulike innfallsportane. For ei meir fullstendig omtale av aktuelle tilretteleggings- og informasjonstiltak, visast det difor til listene over tiltak i kapittel 5.1.1, 5.1.2 og 5.1.3. Tiltaka i tabellar 6-8 er oppført i ei ikkje-prioritert rekkefølge i tabellane.

Tabell 6: Tiltak som skal gjennomførast tidleg i besøksstrategiperioden (2021-2022).

Tiltak som skal gjennomførast tidleg i besøksstrategiperioden (2021-2022)		
Tiltak	Innfallsport	Aktørar
Utarbeide plan for nasjonalparkskilting langs hovudveggar rundt parken	Alle	JNP, Vegvesen, Fylkeskommune, kommunar, reiseliv
Utarbeiding av skiltplan for Jostedalsbreen nasjonalpark	Alle	JNP, kommunar, reiseliv, m.fl
Få autorisert Skålastien som Nasjonal turiststi	Skålastien	Skålastilaget, Stryn kommune, JNP
Oppgradering av innfallsport ved Tyva	Skålastien	JNP, Stryn kommune, Skålastilaget
Nytt toalettbygg ved Tyva	Skålastien	Stryn kommune, Skålastilaget, JNP
Informasjonsskilt ved Tyva	Skålastien	JNP
Oppmerking av parkeringsplassar ved Tyva	Skålastien	Skålastilaget, Stryn kommune
Planlegging av utkikkspunkt Bøyabreen	Bøyabreen	JNP, Sogndal kommune, grunneigarar, bygdalag
Oppgradering av informasjonspunkt	Kjenndalsbreen	JNP
Planlegging av utkikkspunkt	Hoven	JNP, Loen Skylift
Tilrettelegging av rundtur mellom Åbrekke og Åberg	Brenndalen	Olden utviklingslag, grunneigarar, JNP
Informasjonsskilt v/parkering Åbrekke	Brenndalen	JNP
Informasjonsskilt ved Brenndalsetra	Brenndalen	JNP
Nytt informasjonspunkt	Kjenndalsstova	JNP, grunneigar, reiseliv

Merking av sti frå Nasjonalparksenteret og inn Fosdalen	Fosnes	JNP, Nasjonalparksenteret, idrettslag
Informasjonsskilt	Fosnes	JNP, Nasjonalparksenteret
Informasjonsskilt	Sunndalen	JNP
Informasjonsskilt	Erdalen	JNP
Restaurering av Keisar Wilhelms sti	Briksdalen	JNP, Oldedalen skysslag/Briksdalen fjellstove
Ny utsikts plass i Briksdalen	Briksdalen	JNP, lokalt reiseliv
Informasjonsskilt	Supphelledalen v/Øygard	JNP
Informasjonspunkt	Supphellebreen	JNP, bygdalag, grunneigarar
Rydde og etablere sti med utsikts plass	Supphellebreen	JNP, bygdalag, grunneigarar
Informasjonsskilt	Vårstølen, Veitastrond	JNP, bygdelag, grunneigarar
Informasjonspunkt og startpunkt for fleire turstiar	Tungestølen	JNP, Luster kommune, Luster turlag, grunneigarar

Tabell 7: Tiltak som skal gjennomførast midt i besøksstrategiperioden (2023-2024).

Tiltak som skal gjennomførast midt i besøksstrategiperioden (2023-2024)		
Tiltak	Innfallsport	Aktørar
Vidare utvikling av Skålastien – tilrettelegging kortare turalternativ	Skålastien	Skålastilaget, Stryn kommune, JNP
Bygging av utkikkspunkt	Bøyabreen	JNP, Sogndal kommune, grunneigarar
Utbetring av avkøyrsløp til Bøyabreen	Bøyabreen	Statens vegvesen, Sogndal kommune
Bygging av utkikkspunkt	Hoven	Loen Skyllift, JNP
Utbetring av innfallsporten, nye informasjonsskilt, portalskilt, tydeleg avgrensing av parkeringsplassen	Bødalen	JNP, grunneigarlag
Opprusting av tursti til Flatsteinbu	Flatsteinbu	JNP, Olden utviklingslag
Informasjonsskilt v/Kvame	Flatsteinbu	JNP
Utviding av parkeringsplass v/Kvame	Flatsteinbu	Olden utviklingslag, grunneigarar
Oppgradering av innfallsport, med fokus på elv, foss og kulturlandskap	Briksdalen	JNP, grunneigarar, Oldedalen skysslag
Informasjonsskilt	Sanddalen	JNP

Tilrettelegging av parkering	Sanddalen	Grunneigarar, bygdelag, JNP
Utbetring av innfallsport, nye informasjonsskilt, portal	Haugadalen	JNP, grunneigarar, Sunnfjord kommune
Informasjonsskilt	Befringstøylen	JNP
Informasjonspunkt	Kjøsnesfjorden	Sunnfjord kommune, Statens vegvesen, JNP
Etablering av startpunkt ved tunnelinnslag	Lundaskaret	Sunnfjord kommune, Statens vegvesen, JNP
Gangbru over elva ved startpunkt	Lundaskaret	Statens vegvesen, Sunnfjord kommune, JNP
Informasjonsskilt	Lundaskaret	JNP
Informasjonspunkt	Veitastrond v/butikken	JNP, bygdelag
Informasjonspunkt	Leirdalen	JNP, Luster kommune
Vidareutvikling av innfallsport	Bergset	JNP, Luster kommune, grunneigarar
Informasjonspunkt	Styggevatnet	JNP, Breheimen NP, Luster kommune, energiselskap

Tabell 8: Tiltak som skal gjennomførast seint i besøksstrategiperioden (2025-2027).

Tiltak som skal gjennomførast seint i besøksstrategiperioden (2025-2027)		
Tiltak	Innfallsport	Aktørar
Nye informasjonsskilt	Oldeskaret, Melkevoll bretun	JNP
Informasjonspunkt	Olden sentrum	Stryn kommune, JNP
Informasjonspunkt	Loen sentrum	Stryn kommune, JNP
Informasjonsskilt	Hjelle	JNP
Informasjonspunkt	Stryn	Stryn kommune, JNP
Informasjonspunkt	Utvikjellet	Gloppen kommune, JNP
Informasjonspunkt	Byrkjelo	JNP, Statens vegvesen, Gloppen kommune
Informasjonsskilt	Fonn	JNP
Informasjonspunkt	Skei	Sunnfjord kommune, JNP
Tilrettelegging av tursti/sykkeltrase langs Kjøsnesfjorden	Kjøsnesfjorden	Sunnfjord kommune, JNP

Nye informasjonsskilt	Dvergsdalstøyle	JNP, Sunnfjord kommune
Informasjonspunkt v/Utsikten	Gaularfjellet	JNP, Statens vegvesen
Informasjonspunkt	Sogndal sentrum	Sogndal kommune, JNP
Informasjonspunkt	Gaupne	Luster kommune, Statens vegvesen, JNP
Informasjonspunkt	Gjerde i Jostedalen	Luster kommune, bygdalag, JNP

Kjeldeliste

Artsdatabanken. 2018. Artsdatabanken. *Norsk rødliste for naturtyper*. [Internett] 2018. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>.

— **2021.** Artskart. *Artskart.artsdatabanken.no*. [Internett] 03 03 2021. <https://artskart.artsdatabanken.no/>.

— **2021.** Natur i Norge. *Artsdatabanken*. [Internett] 03 03 2021. <https://artsdatabanken.no/NiN>.

DNT-Fjellsport. 2001. *Breføreren*. Oslo : Den norske turistforening, 2001.

Evju, Marianne, et al. 2018. *Vurdering av kor sårbare utvalde lokalitetar i Jostedalsskred nasjonalpark er for ferdsel. Austerdalen, Langedalen og Krundalen-Tuftebreen*. Trondheim : NINA, 2018.

Fjord Norway. 2018. Fjord Norway. *Fjordnorway.com*. [Internett] 2018. <https://no.fjordnorway.com/dbimngs/Beskrivelse%20av%20Scenario%202030%20prosjekt%20et.pdf>.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane. 2002. *Forvaltningsplan for Jostedalsskred nasjonalpark - Nettutgåve mars 2002*. Leikanger : Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, 2002.

Hagen, Dagmar, et al. 2019. *Håndbok. Sårbarhetsvurdering av ferdselslokalteter i verneområder, for vegetasjon og dyreliv*. Trondheim : Norsk Institutt for Naturforskning (NINA), 2019.

Håland, Arnold. 2019. *Bestandstaksering av hekkende fugler i 3 fjelldaler i Jostedalsskred nasjonalpark, Erdalen, Bødalen og Sunndalen, Stryn i 2019*. Bergen : NNI Resources, 2019.

Miljødirektoratet. Designmanual for Norges nasjonalparker. <https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/>. [Internett]

— **2015.** *Innfallsporner - Veileder M-417/2015*. s.l. : Miljødirektoratet, 2015.

— **2021.** *Veilder for besøksforvaltning i norske verneområder*. 2021.

— **2015.** *Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder*. s.l. : Miljødirektoratet, 2015.

Miljøverndepartementet. 1991. Forskrift om Jostedalsskred nasjonalpark. *Lovdata*. [Internett] 25 10 1991. <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/1991-10-25-691>.

Regjeringen. 2021. Bærekraftsmålene. *Regjeringen.no*. [Internett] 3 3 2021. <https://www.regjeringen.no/no/tema/fns-barekraftsmal/id2590133/>.

Sogn og Fjordane fylkeskommune. 2010. *Reiselivsplan Sogn og Fjordane 2010-2025.* 2010.

Utmarksressurs. 2020. *Vurdering av kor sårbare tre utvalde lokalitetar i Jostedalsbreen nasjonalpark. Skåla/Vesleskåla, Haugadalen, Bøyadalen.* 2020.

Visit Nordfjord. 2021. Reiselivsstrategi for Nordfjord 2021. *Visit Nordfjord.* [Internett] 2021. <https://indd.adobe.com/view/11c92a6d-6b37-49a7-9148-66be04079a06>.

Vistad, Odd Inge, et al. 2018. *Vurdering av kor sårbare utvalde lokalitetar i Jostedalsbreen nasjonalpark er for ferdsel. Kattanakken, Oldeskaret og Sunndalen.* s.l. : NINA, 2018.

Vistad, Odd Inge, Selvaag, Sofie K. og Vold, Line C. 2018. *Bruken og brukarane av Jostedalsbreen nasjonalpark 2017.* s.l. : Norsk institutt for naturforskning, 2018.

Vorkinn, Marit. 2020. *Bruk og brukere i Jotunheimen 1992-2019.* Lillehammer : Fylkesmannen i Innlandet, 2020.

Jostedalsbreen nasjonalpark

Kontaktinformasjon Jostedalsbreen nasjonalparkstyre

Telefon: 57 64 30 00
E-post: Jostedalsbreen@statsforvalteren.no
Nett: nasjonalparkstyre.no/Jostedalsbreen
Post: Njøsavegen 2, 6863 Leikanger
Besøksadresse: Rådhusvegen 1, 6868 Gaupne